

Nastal čas májový

Pavol Sečkář, predseda SZPB

Máj je tu. Mesiac lásky, kvitnúcich stromov. A mnohých významných udalostí.

Hneď v prvý májový deň si na celom svete pripomínáme medzinárodný sviatok práce a pracujúcich. Uznesenie o týchto oslavách prijal ustanovujúci kongres II. internacionály roku 1889 v Paríži na pamiatku štrajku a masových demonštrácií chicagských robotníkov z roku 1886. Štrajkovali za skrátenie pracovného času na 8 hodín denne. Pripomeňme si v tejto súvislosti pozdrav Česť práci. Komunisti ho zaviedli a svojím spôsobom si aj prisvojili ako základný pozdrav socializmu. Používali ho však už predtým robotníci v Baťových továrňach. Vážme si prácu. Je zdrojom obživy a mnohí, ktorí ju nemajú dobre vedieť, čo znamená mať ju a aj slušne zaplatenú v každom, i dôchodkovom veku.

Deviaty máj. Deň víťazstva nad fašizmom. Deň ukončenia 2. svetovej vojny, ktorá si vyžiadala milióny ľudských životov, obrovské materiálne škody. Nie je až tak podstatné, kedy presne sa vojna skončila: 7. mája 1945 bola podpísaná kapitulácia v Remeši, 8. mája mali byť zastavené o 23.00 boje, čo bolo v Rusku už 9. mája. A v Prahe sa v ten deň ešte bojovalo.

Napriek prívlastkom o Dni víťazstva nad fašizmom nebuďme takí optimistickí. Žiaľ, fašizmus sa nepodarilo úplne poraziť. V rôznych formách sa jeho prívrženci usilujú dostať do bežného života súčasnej spoločnosti. Svedčí o tom ich zastúpenie v parlamentoch viacerých krajín. Aj 77 rokov po 2. svetovej vojne demokratické krajiny zápasia s nositeľmi fašistických a extrémistických myšlienok. Na Slovensku musel pred pár dňami definitívne opustiť poslaneckú lavicu „vodca“ Marián Kotleba. Vo Francúzsku nebolo víťazstvo Emanuela Macrona nad Marie Le Penovou v prezidentských voľbách mimoriadne výrazné. Mnohí voliči dali hlas doterajšiemu prezidentovi, len aby nezvíťazila pravicová extrémistka. Svedčí to o rozmachu extrémistických názorov vo svete, ale aj o hromadení problémov vládnutia a systémových problémov. Zvlášť v tejto dobe si musíme byť vedomí postavenia SZPB. Doma i v medzinárodnom protifašistickom hnutí. Treba nám túto pozíciu posilniť. Nemali by sme zápasit' s nedostatkom financií na činnosť našej 19-tisícovej organizácie.

Vážne zamyslenie si vyžaduje existencia vojnových konfliktov vo svete. Zvlášť vojna na Ukrajine, ktorá sa nás bytostne týka. Svoje postoje sme už rázne vyjadrili a stále za nimi stojíme. Vojna, v ktorej zomierajú ľudia, na obidvoch stranách, nie je riešením. Faktom je, že geopolitické záujmy mocností tu zohrávajú podstatnú úlohu, neberúc ohľad na nikoho iného.

(Pokračovanie na str. 5)

V posledný deň druhej svetovej vojny v Európe Pražania vítajú svojich sovietskych osloboditeľov 9. mája 1945.

foto archiv redakcie

Odbojáři, ako ďalej?

Jozef Ťažký, vedúci koordinačného oddelenia ÚR SZPB

Často sa stretávam s otázkou, občas aj od členov SZPB, aká je opodstatnenosť existencie nášho Zväzu. Priamych účastníkov SNP je málo, pamätníkov 2. svetovej vojny rovnako. Hitlera dávno niet, svet je po 77 rokoch podstatne iný.

Dnes v Národnej rade SR sedia dve skupiny extrémistického zamerania. Prvou je ESNS Mariana Kotlebu, medzičasom odsúdeného za šírenie extrémistických názorov, druhou jeho odštiepení z hnutia Republika. Postoje ľudí svojou činnosťou aktívne ovplyvňujú. Darí sa im rásť na kritike súčasných problé-

mov vládnutia. Ale neponúkajú riešenia, ako reálne v primeranom čase tieto nedostatky odstrániť.

Mladí sa zaujímajú...

Cesty šírenia informácií extrémneho (fašizoidného) charakteru idú v zásade cez kyberpriestor. Až 45 % mladých ľudí uvádza, že pravidelne sleduje správy o súčasnom dianí v spoločnosti na internete. Polovica (51 %) ich sleduje občasne. Naopak, iba 5 % tvrdí, že tento typ informácií na internete vôbec nesleduje.

Tieto zistenia tak do určitej miery narušajú tradičný názor o „nezáujme a apatii mladých“ voči spoločenskému dňaniu. Najväčšími „konzumentmi“ tohto typu informácií

prostredníctvom moderných technológií sú prívrženci liberálnej SaS – až 62 %. Liberáli pritom oficiálne extrémizmus odmietajú. Mierne nad priemerom sú tiež prívrženci KDĽ, Smeru-SD a SNS. Prevažujúci nezáujem je vidno predovšetkým u mladých nevoličov a nerozhodnutých.

...o spoločenské dňanie

Takmer pätina mladých ľudí má o informácie o súčasnom dianí veľmi intenzívny záujem – pri ich sledovaní strávi priemerne viac ako 2 hodiny denne. Štvrtina im venuje 1 až 2 hodiny a 30 % pol hodinu až hodinu denne. Najmenej času (max. pol hodinu denne) strávi pri informáciách o spoločensko-politickom dianí zostávajúca štvrtina mladých.

(Pokračovanie na str. 8)

Bulharsko: ďalší štát EÚ oživuje nacizmus

Braňo Ondruš

Bulharský premiér Kiril Petkov 18. apríla otvoril „kultúrne centrum“ pomenované po bulharskom nacistovi a blízkom spolupracovníkovi nemeckých vojnových pohlavárov Ivanovi Mihajlovovi. Petkov oslávil človeka, ktorý patrí medzi najvýraznejšie nacistické osobnosti s Hitlerom spriazneného režimu. Velvyslanectvo EÚ iba pokrčilo ramenami.

Vedenie Sofie nedávno rozhodlo, že odstráni najväčší pamätník sovietskym osloboditeľom. Bulharsko sa zaraďuje do rozširujúceho sa zoznamu bývalých socialistickej krajín, ktoré boli v 2. sv. vojne spojencom Hitlerovského Nemecka a nielen rehabilitovali, ale začali oslavovať vtedajších pohlavárov. To, na čo sme si už zvykli

v pobaltských krajinách sa teraz deje v Bulharsku. A nový premiér, ktorý dlhé roky študoval a pracoval v Kanade, sa minulý mesiac stal lídrom tohto trendu.

Hitlerovi spojenci

V oboch svetových vojnách bolo Bulharsko spojencom nemeckých agresorov. V oboch prípadoch ich lákala korisť v podobe Macedónska, ktoré považujú za svoje územie. A Macedóncov len za bulharskú regionálnu menšinu. Do 1. sv. vojny sa po boku cisárskeho Nemecka zapojili Bulhari v momente, keď im spojenec dovolil obsadiť Macedónsko. A ako spojenci Hitlera sa Bulhari zúčastnili útoku na Juhosláviu a Grécko. V oboch štátoch počas vojny okupovali práve macedónske územie a zaviedli tam tvrdý nacistický režim.

(Pokračovanie na str. 3)

Výzva za zachovanie Pamätníka osloboditeľov v Prešove

My členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, v duchu demokratickej a humanistickej tradície protifašistického boja, sa touto výzvou obraciame na mesto Prešov a jeho mestské zastupiteľstvo a zasadujeme sa za zachovanie Pamätníka osloboditeľov v hlavnom parku v Prešove.

Tento pamätník nám pripomína jednu z najvýznamnejších udalostí našich dejín, víťazstvo nad fašizmom. Jeho umiestnenie ukazuje, ako si generácie našich rodičov a starých rodičov vážili význam tejto udalosti pre modernú históriu nášho národa. Tento pamätník je zároveň symbolickým pietnym miestom, prostredníctvom ktorého Prešovčanky a Prešovčania vzdávajú úctu tým, ktorí padli za našu slobodu a za to, aby sme my dnes mohli žiť na našom území v mieri.

Snahu o presunutie alebo stavebné úpravy zasahujúce do tohto pamätníka považujeme za neakceptovateľný útok na hodnoty demokracie a humanizmu, ktoré oslobodenie Slovenska od fašizmu a v prenesenom význame aj tento monument sprítomňuje. Odsudzujeme aj útoky na vtedajších vojakov, partizánov a občanov prostredníctvom ich spánia so súčasným konfliktom na Ukrajine. Tí sa totiž zapojili do boja proti nacizmu a usilovali o mier.

My, ako členovia SZPB, tak aj ako občania SR sme proti akejkolvek vojne a usilujeme sa svojou činnosťou a životmi o mier. Je nám ľúto nevinných obetí všetkých vojen a sme za ich okamžité ukončenie a spravodlivé potrestanie vinníkov.

Pamätník osloboditeľom Prešova – vojakom Červenej armády.

foto: Lenka Želonková

Nesmieme sa však pre súčasný konflikt nechať strhnúť prvoplánovou nenávisťou a demontovať významné kultúrne pamiatky, ktoré s ním nemajú nič spoločné.

Iniciatívu na jeho odstránenie považujeme za neznalosť našej minulosti. V bojoch 2. sv. vojny za oslobodenie zomrelo 8 miliónov Ukrajincov. Ich

pamiatka by bola odstránením pamätníka zneuctená rovnako ako pamiatka ostatných národov a národností bojujúcich za našu slobodu. Symboly, ktoré sú na pamätníku umiestnené sú symbolmi ZSSR, ktorého Červená armáda nás oslobodila. Na sklonku vojny, ako aj po jej skončení, reprezentovali vieru v mier, stabilitu, so-

ciálnu spravodlivosť a lepšiu budúcnosť. Nenesú zodpovednosť za akékoľvek bezprávie konané na občanoch v nasledujúcich rokoch.

Stavebné úpravy považujeme za nevhodné zásahy do estetickej a kultúrnej hodnoty pamätníka chráneného aj zákonom č.49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu. Všetky kroky by mali byť konané v súlade s Krajským pamiatkovým úradom v Prečove a Pamiatkovou radou MK SR. Zdôrazňujeme, že udržiavanie týchto pamiatok je jednou zo základných úloh SZPB, zakotvenou aj v §3 zákona č.487/2013 Zb.z. o protifašistickom odboji. Zásahy do diela sa môžu podľa nášho ná-

zoru uskutočniť až po súhlase jeho vlastníkov, pretože podliehajú medzinárodným zmluvám o vzájomnej ochrane pamiatok.

Nakoľko iniciatívu na demontáž pamätníka považujeme za nepochopenie historických súvislostí, prípadne snahu zviditeľniť sa, ponúkame osvetu. Požadované a lepšie riešenie než deštrukcia je budovanie a rozvoj poznania. Preto navrhujeme, aby pri pamätníku bol osadený panel s informáciami o priebehu oslobodzovania mesta a regiónu 320. plukom 4. ukrajinského frontu a 1. čs. armádnym zborom, doplnený o význam týchto udalostí pre dnešok.

Členovia Oblastnej organizácie SZPB Prešov

Otvorený list vedeniu mesta Prešov

Vážená pani primátorka mesta Prešov,

týmto listom chceme vyjadriť dôrazný nesúhlas voči zamýšľanému odstráneniu Pamätníka osloboditeľom z Hlavnej ulice, ako aj bezdôvodnému stiahnutiu symbolov, ktoré sú na ňom umiestnené na počesť tých, ktorí za nás položili životy, teda vojakov Červenej armády a nepredstavujú presnú symboliku bývalého režimu, ako sa mylne informuje. To zohľadňuje aj fakt, že podobný pamätník umiestnený v Košiciach taktiež podliehal opakovaným útokom vandalov, ale i pokusom o premiestnenie, no napokon bol obnovený vždy do pôvodnej podoby aj so symbolikou.

Hrdinovia našej histórie nemôžu byť poznačení konfliktami prítomnosti. Uvedomujeme si neľudskosť konfliktu na Ukrajine a vo svojom vyhlásení zo dňa 27. februára 2022 sme explicitne odsúdili vyhlásenie vojny na Ukrajine. Otázkou odstránenia Pamätníka osloboditeľom či jeho časti však považujeme za nechutné zneužitie situácie. Aktéri tejto myšlienky znevažujú obeť vojny tak minulej, ako aj súčasnej.

Žiadame, aby sa mesto Prešov neponižovalo zasahovaním do histórie a osloboditeľov slovenského národa. Výzývame k tomu, aby sa namiesto neopodstatneného upravovania a sťahovania pomníka naň prišiel položiť veniec. V tomto období máme príležitosť o to viac si uctiť tých, ktorí bojovali za našu slobodu.

S úctivým pozdravom

Občianske združenie Front ľavicovej mládeže, organizácia Východ

Za profesorom Mešťanom

Braňo Ondruš

Vo veku 75 rokov zomrel 28. apríla profesor Pavol Mešťan. Dlhoročný riaditeľ Múzea židovskej kultúry (SNM-MŽK) a zakladateľ Múzea holokaustu v Seredi. V minulosti tiež vzdelaný komunistický ideológ, ktorý sa nebál názorovej konfrontácie.

Chopil sa prvej príležitosti vytvoriť v rámci Slovenského národného múzea osobitnú inštitúciu na výskum a prezentáciu histórie Židov a judaizmu u nás. „Život zasvätil rozvoju a uchovávaniu tradícií židovskej kultúry na Slovensku, za čo mu určite patrí vďaka, pretože jeho dielo tu bude žiť aj po jeho smrti,“ vyhlásil predseda parlamentu a strany Sme rodina Boris Kollár.

Vznik unikátneho múzea

Už ako riaditeľ SNM-MŽK prišiel s myšlienkou premeny

vojenského objektu v Seredi na Múzeum holokaustu: „Keď sem začali od r. 1990 prichádzať preživší zo Serede, občas sa ma pýtali, či sa tam môžu ísť pozrieť. Keď nás tam pustil minister Kanis, našli sme tam dokonca pamätnú tabuľu,“ povedal Mešťan pre Bojovník.

Ukázal sa ako prezieravý manažér: „Ministerstvo kultúry nás podporilo, získali sme aj európske zdroje. Dôležité bolo, že som nežiadal hneď peniaze na všetko. Mal som predstavu o jednotlivých etapách realizá-

cie.“ Podľa expremiéra a šéfa strany Hlas-SD Petra Pellegriniho je „jeho profesionálne dielo výzvou pre nasledovníkov pokračovať v šírení myšlienok humanizmu a demokracie.“

Rozhľadený komunist

Starší si naň spomínajú aj ako na rozhľadeného komunistického politológa. Podľa kritikov bol „zástavníkom“ normalizácie a skutočne viedol tvrdý

boj proti ideovým odporcom vtedajšieho režimu. Bol špecialistom na rakúsku sociálnu demokraciu, v ktorej najmä v neskorších 80. rokoch videl inšpiráciu pre modernizáciu komunistického hnutia. Ako sčítaný človek dobre poznal patológiu komunizmu i kapitalizmu, preto sa nebál názorovej konfrontácie s pravicovými oponentmi. Priam legendy sa šírili o jeho verejnej debate s charitistom Miroslavom Kusým.

Aj preto odmietal prirovnávanie nacizmu ku komunizmu: „Rasová genocída bola ideologickým cieľom nacizmu. O ideológii komunistických strán to povedať nemožno. Toto je židovská skúsenosť. Nechceme relativizovať obeť komunistických totalít, ale toto je dôvod, pre ktorý musím odmietnuť, ak chce niekto tieto dva režimy postaviť na roveň.“

Bulharsko: ďalší štát EÚ oživuje nacizmus

(Dokončenie zo str. 1)

Jeho obeťou sa stali nielen macedónski vlastenci, ale najmä komunisti (a vôbec ľavicoví aktivisti) a Židia. V roku 1943 bulharský okupačný režim vyviezol z územia dnešnej nezávislej republiky Severnej Macedónska takmer všetkých Židov, vrátane sefardských, do koncentračného tábora v Treblinku. Bulharské politické elity už tri desaťročia o týchto okupačných zločinoch prinajmenšom mlčia, alebo ich dokonca ticho ospravedlňujú.

Nacista osobnosťou

Ivan, alebo tiež Vančo, Mihajlov sa stal ešte pred 2. sv. vojnou vodcom bulharskej organizácie s názvom Vnútornej Macedónska revolučnej organizácie (VMRO). Nedajte sa pomýliť, nešlo o združenie macedónskych, ale bulharských nacionalistov. Len niekoľko mesiacov pred smrťou v roku 1990 z talianskeho povojnového exilu Mihajlov vyhlásil: „Mladým ľuďom v Macedónsku by som odporučil, aby sa držali skutočnosti, že sme boli Bulharmi už tisíc rokov.“

Vo fašistickom Bulharsku Mihajlov dostával oficiálnu podporu

Ivan Mihajlov (vľavo) s vodcom chorvátskych nacistov Ante Paveličom. foto: archiv redakcie

ru pre vytvorenie „nezávislého Macedónska“, ktoré si predstavoval ako druhý štát bulharského národa. (Je to rovnaká koncepcia, na ktorej získalo nezávislosť Kosovo.) Presadzoval koncepciu teroristických útokov proti juhoslovanským predstaviteľom, z ktorých najokázalejším bol atentát na Alexandra I.

Dohody s Hitlerom a Himmlerom

Ten bol jeho spoločnou aktivitou s najbližšími spojencami

VMRO – chorvátskymi Ustašovcami. Mihajlov s nimi spolupracoval počas celej vojny, ale v roku 1943 strávil tajne niekoľko dní v Berlíne, kde sa stretol s najvyššími predstaviteľmi „Tretej ríše“. Navštívil hlavné sídlo Sicherheitsdienst (SD), kde hovoril s Hitlerom a Himmlerom a ďalšími nacistickými pohlavármi. Dostal súhlas na vytvorenie troch praporov dobrovoľníkov vyzbrojených nemeckými zbraňami a muníciou.

Prápory mali byť pod operatívnym velením Reichsführera SS Heinricha Himmlera. Keď sa na sklonku vojny Bulhari z Macedónska stiahli, jeho úlohou bolo vytvoriť tam nacistický bábkový štát. Po pár dňoch však zo Skopje ušiel aj s osadenstvom tamojšieho nemeckého konzulátu – Titovi partizáni totiž už mali celú oblasť pod kontrolou.

Výsmech obetiam holokaustu

K odkazu tohto spojenca Hitlera a oddaného bulharského nacistu sa hlási dnešná vláda členského štátu EÚ. Je nechutnou provokáciou, že v úvode spomínané „kultúrne centrum“ otvorili Bulhari v Bitole, v macedónskom meste, ktoré počas bulharskej okupácie ťažko trpelo. Predstavitelia macedónskej židovskej komunity verejne protestovali proti umiestneniu takto pomenovaného centra v srdci bývalej židovskej štvrte. To už nie je provokácia, ale sprostý výsmech obetiam holokaustu v bulharskom prevedení.

Strana nového šéfa vládneho kabinetu sa volá Pokračujeme v zmene. Zdá sa, že tou zmenou

bude návrat k fašistickej a nacistickej histórii vojnového Bulharska, ktorej sa balkánsky štát pod vedením komunistov usilovne zbavoval. Petkov sa tak zaradil medzi „jastrabov“ bulharskej politiky, ktorých hlavnou hodnotou je bezhraničný nacionalizmus namierený najmä proti Macedóncom. V Sofii možno onedlho, ako to každoročne vidíme v pobaltských metropolách, budú hrdo pochodovať obdivovatelia niekdajších nacistických spoluvojníkov.

Nacista Mihajlov má v Sofii aj pamätnú bustu. foto: Wikipedia

Fašistický obraz Európskej únie

Braňo Ondruš

Týka sa nás to. Aj nás na Slovensku. Lebo aj naša republika je členom Európskej únie. Obraz EÚ vo svete je aj obrazom Slovenska. A treba povedať, že vo vzťahu k neofašizmu a neonacizmu, ale aj holokaustu obraz Európskej únie hneď, čo dáva zbraň do rúk našim nepriateľom.

Heslo „denacifikácie“ Ukrajiny je zámenkou Vladimíra Putina na obsadenie a rozbitie nášho východného suseda. Lenže muníciu tejto propagandy dodávajú skutočný pohrobkovia fašistov a nacistov v Pobaltsku a na Ukrajine. Európska komisia oprávnené koná v prípade porušenia pravidiel EÚ voči Maďarsku či Poľsku, ale slávnostné pochody v uniformách SS po metropolách Lotyš-

ska či Estónska si už roky ostentatívne nevšima.

Pobaltsko, Bulharsko – jedna linka

Bojovník neraz ako jediný slovenské médium upozorňoval na rovnaké dianie na Ukrajine. Izraelské veľvyslanectvo v Kijeve nevydávalo verejné vyhlásenia k ničomu tak často, ako k oslavnému konaniu vo vzťahu k banderovcom, ktorí majú na svedomí účasť na vraždení Židov.

A teraz sa bulharský premiér za účasti bulharskej viceprezidentky (!) Iliany Iotovej a ministerky zahraničných vecí Teodory Genčovskej vyberú do centra židovskej štvrte macedónskeho mesta, aby tam slávnostne (!) otvorili centrum pomenované po bulharskom nacistovi. Cestu do susedného štátu označili za súkrom-

nú a dva dni pred 81. výročím začiatku bulharskej okupácie napľuli na pamiatku Židov, ktorých bulharskí okupanti vyviezli na smrť do Treblinky.

„Solidarita“ s neonacistami

A Brusel sa obmedzil na konštatovanie, že v prípade Mihajlova „ide o vysoko kontroverznú osobu“. EK posla do členských štátov peniaze na rôzne protifašistické aktivity, ale neustále strká hlavu do piesku pri objektívnom hodnotení počínov vlád, ktoré nie sú „kontroverzné“, ale sú jasným príklonom k nacistickej minulosti.

Predstavte si, že by Nemci teraz otvorili v Seredi „kultúrne centrum“ Otomara Kubalu. K čomu to povedie, ak budeme v mene falošnej „európskej solidarity“ zatvárať oči pred vládami, ktoré oslavujú nacistov?

V roku 1943 tadiaľto bulharskí okupanti hnali Židov do Treblinky, dnes bulharskí predstavitelia súkromne oslavujú nacistu (premiér Petkov v strede, tretia zľava viceprezidentka Iotová). foto: internet

Ivan Mihajlov Gavrilov, niekedy aj Vančo Mihajlov

(26. august 1896–5. september 1990) bol bulharský nacionalistický politik a posledný vodca Vnútornej revolučnej macedónskej organizácie (VMRO). Pod jeho vedením bolo VMRO notoricky antikomunistickým združením bulharských nacionalistov, čím eliminovalo nielen nepriateľov bulharskej národnej myšlienky v Macedónsku, ale aj jej ľavicových odporcov v rámci macedónskeho oslobodzovacieho hnutia. Aktívne spolupracoval aj s Mussoliniho fašistickým Talianskom, Maďarskom admirála Horthyho a Hitlerovým nacistickým Nemeckom. VMRO potom mala už pred vojnou plnú kontrolu nad bulharskou časťou Macedónska, ktorú využívala ako základňu pre útoky proti Juhoslávii a Grécku.

Počas vojny spolupracoval najmä s chorvátskymi Ustašovcami, známymi pre svoje vojnové zločiny a úzko komunikoval s najvyššími predstaviteľmi nacistického režimu v Nemecku. Plán ovládnuť Macedónsko pod velením miestnych jednotiek podriadených SS mu však už nevyšiel. Ušiel do Talianska, kde sa mu napriek opakovaným žiadostiam bulharskej vlády o jeho vydanie nikdy nič nestalo.

Aj počas studenej vojny pracoval s podporou odnoží VMRO v Kanade a USA na vytvorenie „nezávislého“ bulharského Macedónska. Potvrdila to správa analytika CIA z roku 1953, ktorá tvrdila, že funguje ako orgán na získavanie peňazí na podporu Mihajlovovej aktivity. Aj v čase pádu komunizmu a rozpadu Juhoslávie, len niekoľko mesiacov pred svojou smrťou v roku 1990, neustále tvrdil: „Som Bulhar z Macedónska“. Odsudzoval „macedónsky národný separatizmus“ 20. storočia, ktorý považoval za výsledok aktivity juhoslovanských komunistických partizánov počas 2. svetovej vojny. V niekdajšej Juhoslávii i v dnešnom Severnom Macedónsku ho považujú za „bulharofilného“ zradcu a fašistu či nacistu. (bo)

Seniori potrebujú pomoc a podporu

Branislav Balogh, Branislav Ondruš

Dôchodcovia patria medzi tých, na ktorých tvrdo dolahla pandémia a najnovšie zdražovanie všetkého. Ich najväčšia organizácia u nás na to aktívne upozorňuje a navrhuje riešenia. Popri tom však nezabúda na organizovanie podujatí na zvýšenie kvality života seniorov. O tom všetkom sme sa rozprávali s poverenou predsedníčkou Jednoty dôchodcov na Slovensku Valériou Pokornou.

Jednota dôchodcov Slovenska zvykne vyzývať a rokovať, ale protesty pre jej pôsobenie typické nie sú? Prečo ste sa teraz rozhodli podporiť protest organizovaný OZ Kovo?

Pre neochotu vlády riešiť neutešenú finančnú situáciu všetkých seniorov

Prečo nie ste s nedávno predstaveným návrhom spokojní?

Pomoc vo výške 260 mil. € sa vôbec netýka dôchodcov. To, že poskytnú 100 eur ľuďom, ktorí síce majú dôchodkový vek, ale nemajú nárok na penziu, je najväčšia diskriminácia vyše 1,4 mil. dôchodcov, ktorí poctivo celý život pracovali a odvádzali nemalé prostriedky tomuto štátu.

Ako sa v súvislosti s vysokou infláciou zvýšili výdavky seniorov a ako si predstavujete primeranú kompenzáciu?

Ak sa pozriete do tzv. spotrebného koša, ktorým štatistický úrad sleduje výdavky rodín 2022, tak k 31. marcu 2022 má poberateľ priemerného dôchodku na potraviny denne 2,98€, poberateľ minimálneho dôchodku (po 30 rokoch poctivej práce) má 2,29€. V Česku je mechanizmus valorizácie nastavený tak, že po prekročení 5 % inflácie sa dôchodky valorizujú. Naša požiadavka na mimoriadnu valorizáciu vo februári 2022 vo výške 3 % bola iba minimálnou kompenzáciou vysokej inflácie. Aj to vláda zmietla zo stola. Na čiastočnú kompenzáciu inflácie, ktorá v marci prekročila 10 %, požadujeme minimálne vládou navrhnutú výplatu celého tzv. 13. dôchodku najneskôr začiatkom júna

a v novembri tzv. 14. dôchodok v plnej výške.

Spomenuli ste situáciu v ČR. Ako žijú seniori v susedných krajinách?

Naši dôchodcovia majú nižšie dôchodky, nižšia je ich valorizácia. Nedostatočná zdravotná starostlivosť a vysoké doplatky za lieky uvrhla väčšinu slovenských dôchodcov do nezávideniahodnej situácie. Na Slovensku je 32 % dôchodcov poberajúcich dôchodok nižší ako 435 €, čo je príjem, ktorý Slovensko deklaruje ako hranicu chudoby. V ČR v roku 2022 už 2-krát valorizovali dôchodky, aby zmiernili dopad vysokej inflácie a podľa správ sa chystá ďalšia valorizácia. V Rakúsku valorizovali dôchodky o 8 %, v Poľsku znížili DPH na základné potraviny, v Maďarsku zastopovali ceny niektorých potravín.

Pätinu obyvateľov SR tvoria dôchodcovia, preto sa s nimi každá vláda usiluje viesť dialóg.

Žiaľ, teraz vláda navrhuje a prijíma zákony bez konzultácie so zainteresovanými organizáciami. Na rokovaní s ministrom práce sme boli trikrát, naposledy nám sľúbil, že nízko príjmoví dôchodcovia dostanú kompenzačný príspevok. V aktuálnom návrhu to však nie je.

Na druhej strane vláda v tomto roku zrušila doplatky na lieky a vyplatila očkovací bonus.

Nulový doplatok za lieky sa ukázal ako vydatený marketingový ťah. V skutočnosti má nulový doplatok nárok penzista, ktorého mesačný dôchodok nie je vyšší ako 679,80€. Navyše sa toto pravidlo uplatní pri

Valéria Pokorná počas tlačovej konferencie na Konferencii odborových zväzov SR.

foto: KOZ SR

výdaji lieku, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín vo výške prepočítaného doplatku za najlacnejší náhradný liek, najlacnejšiu zdravotnú pomôcku a najlacnejšiu náhradu dietetických potravín. Takže, ak dôchodca potrebuje iný ako najlacnejší liek, platí ho z vlastného vrecka. Očkovací bonus dostali všetci ľudia od 60 rokov, teda nielen dôchodcovia, ako odmenu za to, že sa dali očkovať, nie ako kompenzáciu vysokej inflácie. Pri každej príležitosti upozorňujeme vládu, aby túto dávku nepovažovala za pomoc pri prekonávaní dôsledkov inflácie.

Aké hlavné aktivity organizuje JDS?

Máme niekoľko celoslovenských podujatí. Je to prehliadka speváckych súborov, prehliadka ručných prác, celoslovenská prehliadka poézie, prózy a vlastnej tvorby. Okrem nich máme ešte celoslovenské športové hry.

Organizujete tieto aktivity aj na najnižšej úrovni?

Máme ich aj na základných organizáciách. Z nich sú následne vybraní účastníci okresného, z víťazov okresného, účastníci krajského až napokon sa najlepších z krajských kôl postupujú do celoslovenského kola.

V čom vidíte hlavné možnosti spolupráce JDS a SZPB na celoslovenskej a regionálnej úrovni?

Dohoda o spolupráci medzi našimi organizáciami je podrobne rozpracovaná, stačí, ak na jej základe obnovíme našu spoluprácu. Členské základne našich organizácií sa prelínajú. Nakoľko sme boli informovaní o doterajšej spolupráci, nie je problém ju ešte väčšmi rozšíriť a naďalej v nej pokračovať.

Viete si predstaviť vzájomnú participáciu na podujatiach JDS a SZPB?

Určite áno, vedeli by sme si predstaviť zapojenie napríklad na úrovni okresov, kde by sa členovia SZPB zapojili a prezentovali svoje zručnosti v ručných prácach speve, športe, či poézii a následne by mali šancu prebojovať aj na celoslovenské kolo.

Ako sa dôchodcovia vyrovnali s pandémiou?

Prvý rok sme boli úplne izolovaní, dôchodcovia disciplinovaní poslúchali nariadenia vlády. No pre našu psychiku to bolo katastrofálne. V druhý sa niektoré podujatia už uskutočnili. Už pri prvej možnosti stretnúť sa fyzicky z toho boli členovia nadšení. Kým to nebolo možné, veľa sme robili v online sfére. Dokonca vďaka znalosti najmä mladších členov JDS sa mohli jednotlivé základné organizácie stretnúť prostredníctvom video hovorov, ktoré aspoň čiastočne nahradili fyzické stretnutia.

Pomáha JDS posilňovať digitálnu gramotnosť penzistov?

Niektorí sa s počítačom a internetom naučili pracovať ešte v zamestnaní, iní až na dôchodku, keďže neraz majú deti alebo vnukov v zahraničí. A pre tých, ktorí takto komunikovať nevedia sme pripravili projekt s Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie. V tomto roku 1000 dôchodcov dostane tablety a naučia sa ich ovládať. Ministerstvo vyčlenilo na informatizáciu 70 miliónov eur.

Do kedy bude projekt bežať?

Do roku 2026 sa v jeho rámci vyškolí 172-tisíc dôchodcov.

Akým spôsobom vo vašej organizácii formálne oceňujete aktívnych členov či jubilantov?

Máme tri diplomy, vyznamenanie 3., 2., a 1. stupňa dostávajú členovia nie len kvôli veku,

ale najmä za ich prínos pre JDS. Očenenie je spojené aj so symbolickou finančnou odmenou. Tento rok sme zaviedli vyznamenanie pána Karola Vajnorského. Na počesť tohto bývalého predsedu JDS plánujeme oceňovať 75-, 80- a 85-ročných pri ich životnom jubileu.

Karol Vajnorský bol známy organizátor, ktorý zvýšil povedomie spoločnosti o JDS. Do akej miery sa vám darí spolupracovať so samosprávami?

Čím ďalej od Bratislavy ideme, tým sa posilňuje naša spolupráca so samosprávami. Neraz sa nám stalo, že sami starostovia či poslanci prídu za predstaviteľmi najbližšej ZO JDS alebo okresnej organizácie a žiadajú, aby sa vytvorila ďalšia ZO v ich obci, ktorá aktivizuje seniorov. Bratislavský dôchodca ide do kina alebo divadla a nepotrebuje nejakú organizáciu, aby ho zaštitila. Naopak na dedinách naše organizácie neraz vznikajú práve na žiadosť predstaviteľov krajov, no najmä miestnej samosprávy.

Spomenuli ste, že organizujete športové podujatia, do akej miery sa darí udržať dôchodcov aktívnych?

Snažíme sa o to, no je to v porovnaní s niektorými krajinami väčší problém, keďže naša zdravotná starostlivosť nie je na takej úrovni, aby si dôchodcovia aktívne udržiavali kondíciu. Tí čo sa na týchto súťažiacich zúčastňujú sú väčšinou ľudia, čo športovali aj v mladšom veku. Prípadne, ešte stále aktívne športujú. V rámci športových hier máme náročnejšie disciplíny, no zároveň je tu prítomná hravá forma. Takže máme hod granátom, ale aj hod valčekom, aby sme aj širšiu seniorskú verejnosť za svojho života nešportujúcu zapojili do športových aktivít a posilnili jej zdravie.

S vedúcim koordináčneho oddelenia ÚR SZPB Jozefom Ťažkým a správcom digitálnych médií SZPB Jánom Rohárom V. Pokorná debatovala o digitálnej gramotnosti seniorov. foto: Branislav Balogh

Národný výstup na Devín

Ján Rohár

Pri príležitosti 186. výročia vychádzky študentov Evanjelickeho lýcea v Bratislave na čele s Ludovítom Štúrom na starobylý Devín prijala delegácia SZPB 26. apríla pozvanie Matice slovenskej (MS) na Národný výstup na Devín. Pekný slnečný deň využilo viacero členov SZPB v Bratislave. Vstup na hrad bol pri tejto príležitosti bezplatný.

Výlet Štúrovcov na Devín sa považuje za jeden z najvýznamnejších historicko-obrodeneckých krokov vtedajšej slovenskej mládeže v procese národného uvedomovania v prvej polovici 19. storočia. SZPB sa aj vo svojich stanovách hlási k demokratickému a humánnemu odkazu slovenského národno-emancipačného hnutia začatého Štúrovcami.

Na tomto odkaze zväz stavia aj spoluprácu s MS. Tento rok, ktorý Matica vyhlásila za rok odkazu Štúrovcov delegáciu SZPB viedol predseda Pavol Sečkář. Spolu s ním sa na

starobylý hrad vydala aj priama účastníčka SNP Anna Bergerová, predseda OblV Martin Krno či tajomník Klubu spisovateľov, historikov a umelcov pri ÚR SZPB Ladislav Skrak.

S prihovormi pred slávnostným kladením vencov vystúpili viacerí predstavitelia MS i predseda Mladej matice Marek Nemeč. Za hostí sa prihovoril generálny biskup evanjelickej cirkvi augsburského vyznania Ivan Eľko. Matica na akciu prizvala aj žiakov ZŠ Dubová a študentov bratislavského gymnázia L. Novomeského. Po skončení pietneho aktu sa

Žiaci ZŠ Dubová preukázali v kvíze o Štúrovcach svoje vedomosti.

foto: autor

deti zapojili do kvízu o výstupe Štúrovcov na Devín. Anna Bergerová bola dojatá, slzy sa jej tlačili do očí, keď videla s akým

záujmom a vedomosťami sa v ňom prezentovali žiaci prvého stupňa ZŠ. Na samotný záver podujatia matičiari zahrli dobo-

vú scénu pripomínajúcu výstup Štúrovcov a každý detský účastník dostal po vzore Štúrovcov svoje vlastné slovenské meno.

Oslavy Jána Palárika

Branislav Balogh

V deň 200. výročia narodenia významného dramatika, katolíckeho kňaza a národného buditeľa Jána Palárika 27. apríla obec Majcichov, kde zomrel, zorganizovala oslavu.

Pri jeho hrobe starosta Tibor Marek predniesol krátky príhovor o jeho živote a diele. Vence položilo aj niekoľko starostov obcí, kde počas života Palárik pôsobil. Okrem nich nechýbal podpredseda SZPB Norbert Lacko a predseda MS Marián Gešper.

Ten pripomenul, že „Palárik sa usiloval o založenie Matice slovenskej a Spolku sv. Vojtecha a samostatnú cirkevnú provinciu. Jeho odkaz je, že treba pevne stáť na svojich ideových presvedčeniach ale súčasne hľadať cestu kompromisu.“

Pamätná izba

Tá sa nachádza v kaštieli grófa Zichyho pri hlavnej ceste. Otvorili ju na sté výročie

čie Palárikovho úmrtia v roku 1970 a teraz ju zrekonštruovali. Farský administrátor Peter Gíba pre Bojovník priznal, že so znalosťou siedmich jazykov je mu Palárik vzorom rozhladeného kňaza. Priestor sa skladá z troch miestností. V menšej s vyučovacími materiálmi sa žiaci nielen naučia o našich dejateľoch, ale si aj precvičia čítanie s porozumením.

Daniel Bešina z katedry muzeológie FF UKF v Nitre zdôraznil, že sa jej pracovníci pri rekonštrukcii usilovali o pôvodnosť interiéru. Sú v nej uložené originálne tlače a materiály. Ubratím textov sa priestor otvoril a ten doplnili o plagáty s tematickými okruhmi.

Učiť o osobnostiach

V hlavnej miestnosti sú originálne predmety spojené s Palárikovým životom. Texty návštevníkov oboznamujú s jeho štúdiami, dielom a prácou. Na obrazovke svietia časti jeho literárneho diela. V strede je vytrína s rímskym misálom

a za ňou postava Palárika hľadajúceho cez okno na veľkú fotografiu starého Majcichova. V poslednej miestnosti je niekoľko kusov poľnohospodárskeho náčinia, kroje a informácie o obci a regióne.

Riaditeľ ZŠ so ZUŠ v Majcichove Martin Bodis, iniciátor rekonštrukcie

Podpredseda SZPB Norbert Lacko s manželkou si uctili pamiatku Jána Palárika.

foto: autor

pamätnej miestnosti, priblížil, že ZŠ po jeho príchode prijala meno Jána Palárika do názvu. Deti však priveľa textov nudilo: „Teraz dominujú exponáty vyvolávajúce zážitkové momenty.“ Kritizuje, že „dnes sa podľa vzdelávacích štandardov neučíme osobnosti, ale žánre. Je preto úloha učiteľov, aby osobnosti vkladali do preberanej látky.“

Začali partizánskou hymnou

Program v kultúrnom dome začal pomerne atypicky. Starosta privítal hostí, harmonikár sa potmeľúcky pozrel na podpredsedu SZPB a sálu rozozvučali tóny talianskej partizánskej „hymny“ Bella Ciao. Norbert Lacko milé gesto ocenil náležitým potleskom. Nasledovali ľudové piesne, žiaci predviedli dojímavé divadlo o živote jubilanta.

Predseda Matice Slovenskej pri pripomenutí výročí viacerých osobností nevynechal ani Alexandra Dubčeka. Ideovo nadväzoval na štúrovskú generáciu, ktorá namiesto finančného kapitálu rozvíjala vzdelanostný, boj o svojbytnosť národa a nutnosť vážiť si osobnosti.

Sovietska regul'ovčička na jar 1945 na začiatku Ulice Čs. armády (dnes Špitálska) – živý dôkaz oslobodenia.

foto: archiv redakcie

Nastal čas májový

(Dokončenie zo str. 1)

Deviateho mája 1950 vtedajší minister zahraničných vecí Francúzska, Robert Schuman predstavil myšlienku spoločnej Európy. Ujala sa a v roku 1958 nadobudli platnosť Rímske zmluvy ako prazáklad budúcej Európskej únie. Dnes reálne funguje. Slovensko je jej súčasťou.

Za spomienku stojí aj 9. máj 1948 keď bola prijatá povojnová ústava Československej republiky ako ľudovodemokratického štátu.

SZPB má k týmto májovým výročiam priamy vzťah. K víťazstvu v druhej svetovej vojne viedli cesty, po ktorých kráčali ešte jeho žijúci členovia. Počtom ich je stále menej, ich slová pomaly zanikajú v nových problémoch. Počúvajme ich a prenášajme budúcim generáciám. Nech sa nikdy neopakujú hrôzy a skaza vojen. Akoby sme sa nechceli poučiť. Teraz znova rinčia zbrane. Tu je miesto a teraz je čas byť užitočným, angažovať sa za mier a pokojné spolužitie národov. Toto je jedno zo základných poslání – odkaz SNP – pre členov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov.

Kúpeľné pobyty pre seniorov

Jednota dôchodcov na Slovensku organizuje každoročne kúpeľné pobyty pre svojich členov. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny na ne poskytuje dotáciu vo výške 50 eur na účastníka. Rekondično-liečebné poukazy takto podporia 7000 dôchodcov.

V roku 2022 JDS oslovila kúpeľné zariadenia a na základe výberového konania uzatvorila rámcové zmluvy so 16 kúpeľmi. Ide o zariadenia po celom Slovensku, kde sa za znížené ceny môžu seniori relaxovať. O poukazy je veľký záujem, preto sa každý rok starostlivo vyberajú účastníci, aby sa na pobytoch vystriedalo čo najviac seniorov.

Nárok na dotáciu majú starobní, predčasná a výsluhoví dôchodcovia, ktorí nie sú v pracovnom pomere. Opodstatnenie nároku potvrdzujú čestným prehlásením a ročníky od 1959 vyššie aj rozhodnutím Sociálnej poisťovne o pridelení dôchodku. Na dotáciu nie je právny nárok a môže sa čerpať iba raz ročne. Poukazy môžu využívať i nečlenovia JDS, ktorí sa hlásia priamo vo vybranom kúpeľnom zariadení. V roku 2020 a 2021 penzisti pre pandémie a uzatvorenie kúpeľných zariadení nevyčerпали všetky pobyty, ale úradujúca šéfka JDS verí, že rok 2022 bude bezproblémový, pandémie ustúpi a naši seniori budú môcť po ťažkých časoch, nabrať nové sily a upevniť si krehké zdravie. (ho)

Pamiatky viažu sa na

Denisa Žiaková, Martin Krno

Foto: Martin Krno

Samozrejme, najmä na famózne Slavín vedú kroky každého, kto si príde 9. mája do Bratislavy uctiť výročie oslobodenia našej vlasti Červenou a Rumunskou armádou a definitívne víťazstvo Spojencov nad nemeckým nacizmom a jeho domácimi kolaborantmi.

Keď však návštevníkovi ostatne čas, alebo inokedy pri potulkách po uliciach hlavného mesta SR, pri troche pozornosti narázi na celý rad menších pomníkov, pamätných tabúl a reliéfov viažucich sa nielen na oslobodenie, ale aj na ilegálne protifašistické hnutie počas, vrátane známych či menej spomínaných osobností SNP. Najnovšie pamätníčky približujú osobitne pôsobenie Slovákov v západnom odboji.

Šesťdesiat zachovaných pomníkov

Na území „veľkej“ Bratislavy sme napočítali zachovaných 34 pomníkov, 25 pamätných tabúl a jeden pamätný nápis. Väčšina vznikla v 50. až 70. rokoch minulého storočia. Z nich do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu SR zapísali 21.

V najväčšej miere sa na ich tvorbe podieľali akademickí sochári Ján Kulich, Tibor Bártfay, Jozef Kostka, Rudolf Pribiš, Alexander Trizuljak, Ladislav Snopek a ako autor portrétnych reliéfov Ladislav Ľudovít Pollák. Teraz sa však budeme držať iba tých pomníkov, ktoré bezprostredne súvisia s bojom o oslobodenie Bratislavy pred 77 rokmi a spomenieme aj tie, čo sa časom akosi „vyparili“.

Areálu na bývalom po prešpurácky Hymelperti, Nebeskej hore, s najväčším pamätníkom červenoarmejcov v strednej Európe, ktorý je sám osebe súborom diel najvýznamnejších povojnových výtvarných umelcov Slovenska, sme v Bojovníku venovali pred rokom dva rozsiahle články.

Hroby červenoarmejcov po oboch stranách elektičkovej linky pred Blumentálskym kostolom.

Víťazstvo v centre hlavného mesta

Popri Slavíne návštevníci Bratislavy iste poznajú alegorickú sochu Víťazstvo (Niké) v parčíku na Námestí Eugena Suchoňa medzi SND a Redutou, domovskom stánku Slovenskej filharmónie. Hádám aj preto, lebo v posledných desaťročiach sa pietne akty 4. apríla za účasti najvyšších ústavných činiteľov a predstaviteľov mesta i diplomatických misií konali práve tu. Slavín bol určený ako miesto oficiálnych osláv víťazstva nad fašizmom v Európe 8. mája.

V posledných rokoch bratislavskí členovia SZPB preferujú ústredný cintorín sovietskych vojakov aj 4. apríla. Zdalo sa nám čudné, že máme klásť vence k soche, hoci nepochybne krásnej, a nie k hrobom 6845 hrdinov, ktorí snívajú svoj večný sen nad našim mestom.

Po vojne však vládla iná situácia. Slavín slávnostne odhalili až 4. apríla 1960. Preto, ako sa dá prečítať z nápisu, postavili vďaka Bratislavčaniam pomník Sovietskej armáde osloboditeľke v centre Starého Mesta už v roku 1950.

Autorom dynamickej sochy ženy s kyticou kvetov v dramatickom geste je sochár Jozef Kostka, architektonické riešenie spracoval Milan Škoupa. Bronzovú skulptúru vztýčili na sedem metrov vysoký sokel z červenej švédskej žuly.

K vyhnaniam okupantov prispeli námorníci

Na okraji parčíka na Vajanskom nábřeží v susedstve Osob-

Červenoarmejci začiatkom apríla 1945 v Bratislave, niekde pri dnešnom Slavíne.

ného prístaviska stojí pamätník v podobe zrezaného ihlanu pripomínajúceho plachetnicu. Venovali ho sovietskym námorníkom Dunajskej vojenskej riečnej flotily, ktorí sa po boku pozemných vojsk 2. ukrajinského frontu začiatkom apríla 1945 podieľali na bojoch proti ustupujúcemu Wehrmachtu.

Nacisti vyhodili do povetria 2. apríla 1945 jediný most cez Dunaj, preto príslušníci sovietskej flotily o.i. zabezpečovali spojenie s odrezanou Petržalkou, ktorá sa po vyše šesťročnom nemeckom zabore opäť stala súčasťou ČSR. Prevažali ľudia a vojenskú techniku medzi dvoma brehmi veľriecky, ale páliť aj na Hrad, kde sa Nemci najdlhšie držali. Autormi pomníka z bieleho mramoru odhaleného 3. apríla 1970 sú sochár Juraj Hovorka a architekt Štefan Svetko.

Po oslobodení Bratislavy mala flotila, ktorej velil kontraadmirál Grigorij N. Cholostiaikov, veliteľské stanoviská na Martanovičovej a Mudroňovej ulici. Tam sa z roku 1962 zachoval originálny pomník tvoriaci text z veľkých kovových písmen zapustených do omietky na fasáde Dvořákovvej víly. Autori? Sochár Bohumil Bohunický a architekt Eugen Schiller. Napriek tomu, že budovu na Mudroňovej nedávno renovovali, nápis sa zachoval. Jej terajším majiteľom patrí poďakovanie. Nie všetci sa tak postupovali.

Polných cintorínov bolo niekoľko

Našťastie rozhorčené boje o tzv. Festung Pressburg trvali pomerne krátko. Začali sa 2. apríla 1945 v severovýchodných predmestiach a zavŕšili sa 5. apríla, keď červenoarmejci obsadili Devínsku Novú Ves, pravda, vtedy to bola ešte samostatná obec. V meste zahynulo 742 sovietskych, 470

nemeckých a maďarských vojakov a 121 civilistov. Príslušníkov Wehrmachtu pochovali na cintoríne vo Vrakuni.

Ten vysoký nepomer medzi počtami padlých v Bratislave a pochovaných na Slavíne vyplýva z toho, že tam ležia červenoarmejci, ktorí hrdinsky zahynuli v Bratislavsko-brnianskej operácii západne od Štúrova až po riekku Moravu. Pôvodne ich telesné pozostatky pochovali v jednotlivých dedinách a mestečkách juhozápadného Slovenska, ale aj na viacerých miestach našej metropoly. Napríklad na civilných cintorínoch v Rači a na Trnavskom mýte, ktoré neskôr zrušili,

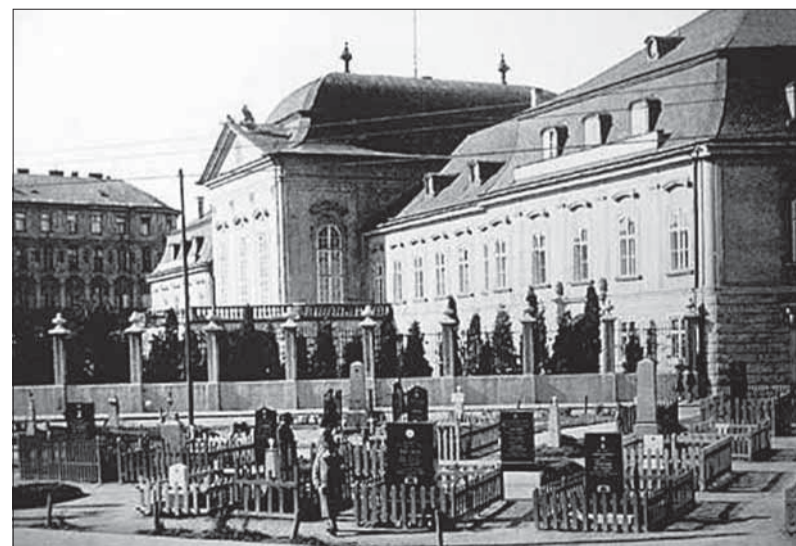
ale aj pri Blumentálskom kostole a Prezidentskom paláci.

V týchto dvoch lokalitách to pripomínajú pomníčky zo sivého granitu v tvare zrezaného hranolu s vytesaným zlatým nápisom. Nevypátrali sme, kedy ich tam uložili. Mimochodom, do roku 1990 sa Floriánske námestie volalo Sovietske – ako pendant susedného Amerického námestia, Premenovali ho pod argumentom, že už Sovietsky zväz neexistuje...

Veľa sovietskych vojakov, ktorí padli v bojoch alebo zomreli v nemocniciach na následky ťažkých poranení, dočasne pochovali aj na cintoríne v Slávičom údolí. Naľavo od vchodu, v tzv. VIP-zóne,

Polný cintorín príslušníkov Červenej armády v Slávičom údolí.

Polný cintorín ČA pred Prezidentským palácom.

oslobodenie Bratislavy (1)

kde sa nachádzal vojenský poľný cintorín, 3. apríla 1961 pre verejnú oslobodenie odhalili pomník.

Tvorí ho mohutný pozdĺžny hranol z červenkastého pieskovca a travertínu. Po celom obvode sa vinie reliéf s nápisom *Česť a sláva sovietskym vojakom padlým za slobodu našej vlasti*. Po bokoch je vyrytá plastika vojenskej prilby položennej na lipových ratolestiach s dátumom 4. IV. 1945. Ako autori sa uvádzajú sochár Štefan Belohradský a architekt Jozef Lacko.

V katastri Rače ostali dva z troch

V lesoch nad Račou stojí pomníček, ktorý aj vďaka pravidelným podujatiam bratislavskej organizácie SZPB dostal meno Malý Slavín. Štvrtého apríla 1945 tam pochovali dvoch sovietskych vojakov – Ivana Semjonoviča Gorjunova a Nikolaja Ivanoviča Finuškina, ktorí padli v prestrelkách v Malých Karpatoch.

boli pochovaní vojaci Sovietskej armády. V roku 1998 pri príležitosti 150. výročia meruôsmych rokov prebehla celková rekonštrukcia tohto verejného priestranstva, pri ktorej pomníček preložili, teda nelogicky, na Námestie Hrdinov Červenej armády, kde cintorín nebol a teraz sa volá Námestie Andreja Hlinku.

Lepšie sa osud zachoval k dieľu rovnakej dvojice autorov – k pomníku Oslobodenia Vajnor. Do života ho uviedli 7. novembra 1955. Moderné poňaté pamätník vo forme nepravidelného dvojzubca z kolorovaného zvarného plechu v roku 2013 presťahovali z Námestia Titusa Zemana do parčíka pred školou na Osloboditeľskej ulici.

Tabule zachované aj stratené

Z pamätných tabulí pripomínajúcim oslobodenie Červenou armádou treba spomenúť takú skromnú na budove bývalej základnej školy (dnes je súčasťou

Oslavy oslobodenia Bratislavy 4. apríla 2019 pri Kostkovej soche Víťazstvo.

sie. Spomínanú tabuľu odhalili 4. apríla 1946, keď už Petržalka štyri dni patrila k Bratislave.

Hádam v depozite Mestského múzea leží veľká obdĺžniková tabuľa z červenkastého mramoru, ktorú kedysi umiestnili na priečelí Starej radnice vpravo od vchodu do areálu z Hlavného námestia. Jej autorom bol sochár Tibor Kavecký. Okoloidúcich informovala o tom, kedy a kto oslobodil Bratislavu spod fašistickej poroby. O zhotovení tohto pomníka rozhodla Rada Ústredného NV 2. marca 1953 pri príležitosti slávnostného premenovania tohto verejného priestoru na Námestie 4. apríla.

Po zmene režimu niekoho z vedenia mesta zrejme znervózňovala do tabule vytesaná päťcípá zlatá hviezda a slová o tom, že So-

vietska armáda „umožnila nášmu pracujúcemu ľudu nastúpiť cestu k budovaniu novej, krajšej Bratislavy...“ Po novembri 1989 sa mestskí konšeli vrátili k pôvodnému názvu námestia, hoci za to hlavné sa dnes viac považuje Námestie SNP.

Ešte jedna pamätná tabuľa v centre zmizla zrejme nadobro. Na dvojposchodovej budove na rohu Mariánskej a Špitálskej ulice (vtedy Ulica Československej armády) pri príležitosti 15. výročia oslobodenia umiestnili tabuľu z červeného mramoru s reliéfom Tibora Kaveckého deklarujúcu, že tam v apríli 1945 sídlila sovietska Komandatúra goroda (veliteľstvo mesta). Prvým veliteľom bol plukovník Ľapkin. V objekte, ktorý dnes vlastní údajne firma z portfólia bývalého

českého premiéra Andreja Babiša, už niekoľko rokov straší.

Dve Kaveckého tabule z roku 1960 sa však zachovali vo vilovej štvrti v susedstve Palisád. Jedna z bieleho mramoru visí na dome Kuzmányho číslo 5, kde pôsobilo oddelenie náčelníka ochrany tylu 2. ukrajinského frontu. Na reliéfe sú okrem nápisu hlavy dvoch vojakov a zlatá ratolešť.

Druhú takmer v susedstve na Moyzesovej ulici 5 vytvorili z čierneho mramoru s vyrytými postavami dvoch bojovníkov podávajúcich si ruku. Tam po prechode frontu bývala, ako sa v texte uvádza „skupina politického oddelenia ukrajinského frontu, ktorá pomáhala odstrániť následky fašistickej okupácie a vojny“.

Dokončenie v budúcom čísle.

Pomník vojakom Červenej armády, ktorí boli pôvodne pochovaní v Slávičom údolí.

Obe telá neskôr exhumovali a ich mená nájdete na nových tabuliach z čiernej žuly na Slavíne. Súčasný objekt z mohutného balvanu osadili v roku 1984. V 90. rokoch vandali rozbili tabuľu z čiernej žuly na drobné kúsky. Na novej bolo niekoľko chýb, tak ju pracovníci Veľvyslanectva RF reštalovali.

Aj v samotnej Rači na mieste provizórneho vojenského cintorína odhalili roku 1966 pamätník od sochára Pavla Chrtána a architekta Miloša Gašparca. Umiestnili ho v blízkosti pomníka padlým v prvej a druhej svetovej vojne na Detsianskej ulici. Pozostával zo žulového podstavca a z plastiky z duralumínia, ktorá znázorňovala Slnko slobody.

Záhadne zmizol z povrchu zemskeho, na jeho mieste na betónový podstavec umiestnili kovovú tabuľu s textom, že tam

súkromného školského zariadenia) od akademického sochára Ľudovíta Gogu na Zadunajskej ulici v Petržalke. Po vojne v nej sídlil Miestny národný výbor, lebo dnes najväčšie sídlisko na Slovensku bolo vtedy ešte samostatnou obcou.

Po prechode frontu na jar 1945 sa v dedinách a mestách postupne zriaďovali dočasné národné výbory. Na čele bratislavského, ktorý vznikol už 6. apríla, stál za KSS známy básnik Ján Rob Poničan a za Demokratickú stranu MUDr. Karol Koch, protifašistický bojovník, ktorý si vytrpel dlhé roky väznenia za ľudáckeho režimu aj po februári 1948.

V Devíne a Petržalke národné výbory vznikli o čosi neskôr. Vyplynulo to z toho, že ich v rokoch 1938 až 1945 okupovali hitlerovci a žilo tam mnoho obyvateľov nemeckej národnosti. Moc prevzali Dočasné správne komi-

Pietny akt pri pamätníku Oslobodenie Vajnor od sochára Pavla Chrtána a architekta Miloša Gašparca.

Odbojáři, ako ďalej?

(Dokončenie zo str. 1)

Najviac času, ako vyplynulo z prieskumu, venujú sledovaniu diania mladí prívrženci ĽSNS. V optike ich záujmu sú najmä svetové udalosti a environmentálna tematika, ktoré sleduje viac ako 70 % mladých. Ďalšie takmer dve tretiny prejavujú záujem o aktuálnu tému migrácie a s ňou spojenú otázku ľudských práv, boja proti rasizmu alebo diskriminácie.

Vnútorňú politiku a činnosť politických strán na Slovensku sleduje až 60 % mladých ľudí. Tému korupcie a klientelizmu v spoločnosti sleduje ďalších 59 % opýtaných. Naopak, témy, ktoré často spájame práve s mladou generáciou, ako sú alternatívne politické hnutia (napr. skinheads, anarchisti, Národný odpor), alternatívne náboženstvá, duchovné hnutia a pod., sa ocitli iba na okraji ich záujmu.

Opodstatnenosť protifašistickej organizácie

Takže je, alebo nie je opodstatnená potreba protifašistickej organizácie v súčasnosti? Odpoveď ostáva stále tá istá – áno. Dôvodom je, že radikalizmus a extrémizmus má rastúcu tendenciu. Z pohľadu

SZPB – neofašizmus a neonacizmus, ako aj rozličné xenofóbne postoje. Po ére „komunistickej totality“ bolo prirodzené, že isté skupiny obyvateľstva sami seba vnímajú ako víťazov nad socializmom a budú sympatizovať s pravicovými až ultrapravicovými ideológiami.

V našom prostredí predstavuje príklon k pravicovému extrémizmu etnická neznášanlivosť. Prevláda zdôrazňovanie národa namiesto vlastenectva. V tom je jedna z príčin podpory pravicového extrémizmu, podpora ĽSNS. Ak spomíname pravicový extrémizmus postavený na nacionalizme, tak treba šíriť vedomosť o historických udalostiach, ktoré sprevádzali vznik a vývoj vojnového slovenského štátu.

Najmä v tom, v tejto úlohe spočíva spoločenská potreba ďalšej existencie protifašistickej organizácie na Slovensku.

Náš prístup k budúcnosti SZPB

Po prvé, neprekrúcať a nepovolit' skresľovanie histórie príprav a vypuknutia SNP. Zachovávať to, čo nám ukladá zákon č.487/2013 o činnosti SZPB. Bude to náročnej-

šie, pretože žijúcich svedkov a účastníkov Povstania je stále menej a menej. O to viac musíme spolupracovať s historikmi a Múzeom SNP. Rovnako aj s medzinárodnými organizáciami, ktorých sme členmi, napríklad FIR (Medzinárodná federácia protifašistických združení). Nevyhnutné je podávať objektívne a pravdivé informácie mládeži. Nie so všetkým sme z hľadiska výučby dejepisu na školách spokojní, preto sme sa vydali cestou zverejňovania obsiahlejších článkov z histórie SNP a 2. svetovej vojny v Bojovníku.

Po druhé, v kyberpriestore, kde sa mladá generácia orientuje oveľa pružnejšie ako naša, staršia, treba pokračovať v nastúpenej ceste. Máme vlastný Facebook, vlastnú internetovú stránku www.szpb.sk a www.bojovnik.eu.

Po tretie, je nevyhnutné naučiť sa komunikovať s nastupujúcou generáciou jej „jazýkom“. Ak mladých nepresvedčíme faktami, nebudeme mať proti extrémistom dostatok energie a argumentov na obhajobu svojich postojov.

Po štvrté, aj keď v súčasnosti o vlastenectve v členskej základni netreba pochybovať, s omladzovaním budeme musieť otázku moderného vlastenec-

tva venovať zvýšenú pozornosť.

Po piate, hoci sú náznamy omladzovania členskej základne, existuje veľký nepochybný pomer medzi vekovou skupinou nad 65 a do 35–40 rokov. Týka sa to budúcich funkcionárov, budúcej činnosti Zväzu a jeho fungovaní v podmienkach, aké spoločenský vývoj prináša.

Je toho viac, budem veľmi rád, ak o tom budeme diskutovať. Blíži sa 18. zjazd SZPB. Vaše názory publikované v Bojovníku môžu byť zdrojom návrhov do zjazdových materiálov a inšpiráciou pre budúcnosť, ktorá pred nami stojí.

Rozsiahlejšie znenie tohto článku priniesie Ročenka odbojára 2023.

Momentka zo zasadania predsedníctva ÚR SZPB 16. marca. Autor sedí vľavo pri okne.

foto: Branislav Balogh

Rozvíjajme vzťahy s krajinami strednej Ázie

Branislav Balogh

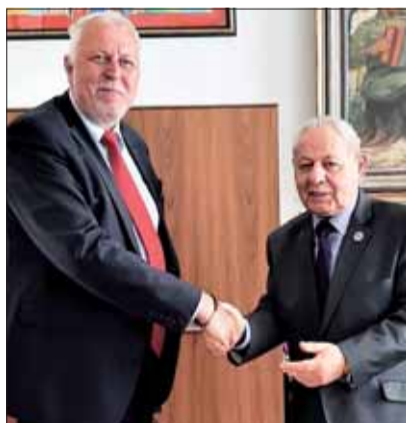
Do kancelárie Ústrednej rady SZPB zavítal prof. Peter Juza, niekoľkonásobný veľvyslanec a jeden z najlepších znalcov krajín Strednej Ázie. Za rozvíjanie dlhodobej spolupráce so zahraničnými organizáciami združujúcimi vojnových veteránov a šírenie odkazu slovenského protifašistického hnutia bol vyznamenaný Medailou M. R. Štefánika III. stupňa.

Prítomným, medzi ktorými nechýbali predseda Zväzu Pavol Sečkář či tajomník ÚR Viliam Longauer, ale ani bývalý diplomat a politik Peter Weiss a predseda Klubu Nového Slova prof. Jozef Lysý, odprezentoval pohľad na geopolitickú situáciu v postsvietskych republikách.

Dôraz na spoluprácu s veteránmi

Keďže v minulosti profesor Juza pôsobil na postoch zástupcu veľvyslancu v Moskve, generálneho konzula v Petrohrade, vedúceho zastupiteľského úradu v Taškente, veľvyslancu SR v Kazachstane a Kirgizsku, mal možnosť okrem politických elít a vysokých škôl spolupracovať aj s veteránmi.

Prítomných predsedov ObIV SZPB Prievidza Jána Žiaka a ZO Partizánske Jozefa Mravíka upútal fakt, že sa v spomenutých krajinách v jednej organizácii združujú okrem priamych účastníkov 2. svetovej vojny aj tí, čo pôsobili v ostatných, novších konfliktoch,

Petra Juzu v sídle SZPB srdečne privítal jeho predseda Pavol Sečkář.

foto: Branislav Balogh

na ktorých sa podieľali ozbrojená sila Sovietskeho zväzu.

Do debaty sa zapojil aj predseda ObIV Bratislava Martin Krno, ktorý sa pýtal na konkrétne fungovanie týchto organizácií a na ich prípadné kontakty so Slovenskom.

Kultúrna výmena pomáha všetkým

Ocenený pripomenul význam vybudovania pamätníka Slovák-

kom v Kirgizsku. Jozef Lysý a Peter Weiss sa živo zaujímali o prezentáciu Slovenska v krajine, kde rodičia Alexandra Dubčeka spolu s ďalšími družstevníkmi budovali Interhelpo.

Ďalšou témou bola kultúrna diplomacia. Profesor Juza ocenil prínos SZPB pri prezentácii nášho umenia na výstave konanej pri príležitosti 750. výročia založenia Moskvy, nad ktorou prevzal záštitu vtedajší prezident Boris Jeľcin. V tejto súvislosti vyzdvihol prácu kurátora Ladislava Skraka, ktorý následne pripomenul aj ďalšie expozície slovenských umelcov, ktorí sa vo svojej tvorbe venovali protifašistickému hnutiu. Práve prostredníctvom umenia môže dôjsť k vzájomnému obohateniu našich partnerov.

Význam mieru v dnešnom svete

Záver stretnutia sa niesol v duchu diskusie o hodnotovom zakotvení Slovenska, význame mieru pre svet osobitne za súčasného vojenského konfliktu na Ukrajine, o vplyve EÚ na zmierňovanie nacionalistických politík, ale aj o snahe časti politických lídrov arogantne exportovať svoje zriadenie, ale aj ideológiu do iných krajín bez znalosti regionálnych špecifik a histórie.

Vedúci koordináčného oddelenia Jozef Ťažký zdôraznil nevyhnutnosť vnímať realitu komplexne a nepodliehať emóciám.

Tridsať rokov tajomníčkou

Katarína Hudecová Frišová je jednou z mála vyšších funkcionárok, ktoré začali pre SZPB pracovať ešte v čase spoločného štátu s Čechmi. Pôvodne ako pracovníčka organizačného aparátu celoslovenského vedenia SZPB a potom ako tajomníčka jeho oblastného výboru zažila vo svojej funkcii šesť hláv štátu a množstvo predsedov vlád i nášho zväzu.

Spočiatku tajomníčka Mestského výboru SZPB v Bratislave sa po zmene štruktúry a postupnom úbytku členov stala tajomníčkou oblastného výboru, ktorý svojou činnosťou pokrýva celý Bratislavský samosprávny kraj. Pri príležitosti jej životného jubilea 70. narodenín ju predsedníctvo ocenilo Pamätnou medailou za záslužnú prácu pre SZPB 2. stupňa. Sama sa charakterizuje ako životná realista. Za najvýznamnejší moment v uplynulom čase považuje úspech pri premenovaní Nového mosta späť na Most SNP. (bb)

Zľava predseda ObIV SZPB Bratislava Martin Krno, Katarína Frišová a predseda SZPB Pavol Sečkář.

foto: Branislav Balogh

Sedemdesiatsedem balónov

Jozef Mravík, predseda ZO SZPB Partizánske

Námestie SNP v Partizánskom 30. marca ožilo oslavami 77. výročia oslobodenia. Prvýkrát od začiatku pandémie sa mohlo konať otvorené mestské podujatie. Do programu bol zahrnutý Pochod za mier spestrený žito-modrou farbou.

Jeden z najvýznamnejších míľnikov v histórii mesta Partizánske je späť s dátumom 2. apríl 1945. Vďaka Červenej armáde vtedajšie Baťovany opäť nadobudli slobodu spod nacistickej okupácie.

Oslavy sa začali už v predpoludním Pochod za mier ako prejav solidarity s ukrajinským národom. Okrem predstaviteľov miestnej samosprávy, štátnej správy, zástupcov miestnych združení, organizácií, politických strán a hnutí sa na ňom zúčastnili aj viacerí hostia, žiaci, študenti a pedagógovia základných a stredných škôl. Nechýbali ani členovia ZO SZPB Partizánske a Matice slovenskej.

Na úvod slávnostného zhromaždenia pred Domom kultúry zahrala Vojenská hudba Banská Bystrica, po ktorej zazneli slávnostné príhovory primátora Jozefa Božika a jeho hostí. Okrem iných aj predsedu ObV SZPB Jána Žiaka a predsedu Klubu vojenských výsadkárov Banská Bystrica Vladimíra Kavického.

Na záver spomienkového zhromaždenia vzlietli nad námestím ako symbol mieru biele holuby a sedemdesiatsedem bielych balónov. Členovia Klubu mladých priateľov SZPB v Partizánskom a občianske združenie Priateľia histórie kožiarskych a obuvníckych podnikov umiestnili pri Pomníku padlých hrdinov vyše 50 fotografií z oslobodenia mesta. Členovia nášho klubu tak symbolicky nadviazali na zdravicu, ktorú usporiadali vlni pri príležitosti výročia SNP pri Pamätníku vyzbrojovania povstalcov v Šimonovanoch, kde nain-

štalovali 77 sadrových odliatkov tvárí, ktoré symbolizovali 77 padlých povstalcov z Baťových závodov.

Oslavy vyvrcholili položením vencov k Pomníku padlým hrdinom SNP, ktorým si účastníci uctili pamiatku tých, ktorí v boji za oslobodenie mesta stratili to najcennejšie. Na záver zaznela slovenská hymna a čestné salvy.

Príhovor predsedu Oblastného výboru Prievidza SZPB Jána Žiaka.

foto: autor

Jubilejný ročník turnaja

Ján Folvarký, člen OKRK ObV SZPB Stará Lubovňa

Po dvojročnej vynútenej prestávke sa vo vynovenej telocvični ZŠSMŠ v Kamienke konal 26. a 27. marca 50. ročník volejbalového turnaja na počesť oslobodenia obce Sovietskou armádou.

Na turnaji sa zúčastnilo päť ženských a sedem mužských družstiev, nechýbali jeho zakladatelia, ale aj mladí ľudia, ktorí ukázali priaznivcom volejbalu, že sú vážnymi adeptmi na pokračova-

nie tejto športovo-spoločenskej tradície. Nie je náhodou, že práve toto podujatie vybrala obec pre otvorenie zrekonštruovanej telocvične, ktorá bude slúžiť nielen žiakom, ale aj širokej športovej verejnosti.

V rámci turnaja ocenili organizácie i osoby, ktoré mali významný podiel na spomínanej rekonstrukcii. Sú medzi nimi Bela Bugár, Ladislav Kamenický či Marián Saloň, poslanci NR SR za Smer-SD.

Hľadisko bolo počas volejbalového turnaja plné. Ladislav Kamenický je piaty a Marián Saloň druhý sprava v prvom rade.

foto: autor

Na oslavách v Prievidzi

Jana Gazdíková, ZO SZPB Ostrý Grúň

V pondelok 4. apríla sa konal pietny akt kladenia vencov pred Pamätníkom padlých na Námestí slobody v Prievidzi.

Spomienka na oslobodenie Prievidze pred 77 rokov bola venovaná tým, ktorí zaň položili život. Na pietnom akte sa zúčastnili aj členovia našej ZO Grúň. Nezabúdame a pamätáme na tých, ktorí bojovali za naše oslobodenie. Úcta a rešpekt voči našim predkom a osloboditeľom je dôležitá.

Zľava predseda ObV SZPB Prievidza Ján Žiak, poslanec NR SR Richard Takáč, členovia ZO a vedúci spevokolu Vtáčnik Ján a Mária Michalovi, tajomníčka ZO Anna Šopová.

foto: Karol Seget

Spomienka v Sučanoch

Delegácia SZPB v Sučanoch vedená (zľava) predsedom ObV SZPB Martin Jozefom Petrášom a tajomníčkou ZO SZPB Sučany Miriam Balážovou.

foto: Ctibor Pročka

Katarína Miháliková

Pietna spomienka na oslobodenie Sučian sa uskutočnila presne v deň 77. výročia oslobodenia 11. apríla 2022.

Prítomných bolo množstvo občanov, zástupcovia samosprávy, Klubu voj. výsadkárov, ale aj spevokolu. Toto oslobodenie bolo vykúpením z trápenia, ktoré museli zažívať obyvatelia obce, ale i celé krajiny, počas celej druhej svetovej vojny, ktorá trvala od roku 1939. Počas tohto obdobia prišlo o život veľa ľudí, boli zma- rené sny, nádeje a túžby. Položením vencov k pamätníku sme si uctili padlých, ktorí položili svoje životy za našu slobodu.

Životná dráha Štefana Baláža

Branislav Balogh

Kmetovského veku 80. rokov sa dožil predseda ObV SZPB Rimavská Sobota JUDr. Štefan Baláž. K tomuto významnému jubileu mu gratulovali na marcovom zasadaní členovia predsedníctva Ústrednej rady SZPB, ktorí ocenili jeho aktívnu prácu v meste a regióne.

Predseda Zväzu Pavol Sečkář a tajomník ÚR Viliam Longauer mu odovzdali Medailu M.R. Štefánika 1. stupňa. Pred tým než sa po zosnulom Pavlovi Brndiarovi zhostil funkcie predsedu oblastného výboru, bol vyše dvoch desaťročí predsedom ZO SZPB J. Bolfíka v Rimavskej Sobote.

Oslávenec pochádza z rodiny baníka a po štúdiu práv začal pracovať v rezorte kultúry. Najprv pracoval s mládežou ako funkcionár SZM. Jeho životná dráha je spätá s Mestským kultúrnym strediskom. Spočiatku bol referent, no svojím úsilím sa prepracoval až na jeho riaditeľa. V tejto pozícii stál aj pri zrode Mestskej galérie, ktorá okrem gemerských a malohontských majstrov Gabriela V. Kurillu alebo Štefana Baláza vy-

stavovala aj majstra Miloša A. Bazovského, umelca európskeho významu.

Ďalšou oblasťou tvorivej práce je folklór. Keď z podnetu Ladislava Zákalickeho vznikol v roku 1970 súbor Rimanvan, Štefan Baláž bol pri tom. Propagácii ľudovej kultúry sa venoval najprv ako tanečník. Spolu s ním sa opakovane zúčastňoval na festivaloch vo Východnej, Detve či v Klenovci, ako aj v bývalej Juhoslávii, NDR, Francúzsku a ďalších krajinách. Svoju činnosť zavŕšil na poste umeleckého vedúceho súboru.

Ocenenie si Štefan Baláž prevzal z rúk predsedu SZPB Pavla Sečkářa (vpravo). Vľavo je tajomník ÚR SZP Viliam Longauer.

foto: autor

- **Banská Bystrica:** Ján Benčík 55, Ľubomír Ďurky 50, Jarmila Mikulová 70, Mária Machyniaková 65, Ľudmila Šipulová 65 a Oto Sovák 91 rokov.
- **Bernolákovo:** Terézia Haničová 82, Helena Horáková 70, Alenka Jurányiová 50 a Vladimír Luljak 65 rokov.
- **Bojnice:** Jana Ivanková 75

- a Otilia Pipíšková 86 rokov.
- **Bratislava:** Ladislav Havran 87 rokov.
- **Brezno:** Marian Makovník 70 rokov.
- **Brusnica:** Mária Jaselská 70 rokov.
- **Čaňa:** Rozália Tomčová 84, Štefan Čigáš 84, Jozef Diro 65 a Helena Rusnáková 86 rokov.

- **Cinobaňa:** Mária Gombalová 84, Július Gombala 89 a Anna Hanová 84 rokov.
- **Detva:** Jozef Vančo 85, Mgr. Mária Vidiečanová 83, Jozef Dianiška 81, Anna Mesiariková 80, Pavel Hlaváč 75, Daniel Kováč 75, Božena Gondášová 70, Zuzana Karlíková 70, Vilma Kulišiaková 70, Elena Kur-

- tíková 70, Angela Stašáková 70, Bernard Hukel 65, Zuzana Lepiešová 65 a Jarmila Václaviková 55 rokov.
- **Giraltovce:** Ľudmila Maťašová 97 rokov.
- **Hnúšťa:** Milan Krnáč 65 rokov.
- **Košice:** Viliam Kováč 35, Dagmar Nováková 65, Kvetoslava Kurimská 70, Ján Spondiak 88, Katarína Kušnírová 50, Dávid Diczházy 35 a Kvetoslava Plíhalová 93 rokov.
- **Krajná Bystrá:** Irena Nogoová 75 rokov.
- **Lovinobaňa:** Božena Filčíková 85 rokov.
- **Lučenec:** Mária Magdemeová 82 a Miroslava Strémiová 81 rokov.
- **Málinec:** Jana Šenkárová 50 rokov.
- **Medzilaborce:** Jozef Široký 81 a Mikuláš Semanco 81 rokov.
- **Myjava:** Viera Púllová 91 a Oľga Lukáčová 75 rokov.
- **Očová:** Iveta Senková 60, Ján Debnár 82 a Ing. Ondrej Smutný 70 rokov.
- **Pohorelá:** Veronika Halušková 82, Mária Macková 65, Marian Kamzík 55 a Milan Školník 60 rokov.
- **Poltár:** Jozef Bahleda 70 a Mgr. Ján Kún 50 rokov.
- **Poniky:** Emília Koleničková 76, Iveta Hladlovská 53, Zoja Sámelová 67, Anna Mešková 71, Ondrej Ondrejko 54 a Mária Ondrejkošová 73 rokov.
- **Prašník:** Alena Lipková 60,

- Štefan Boor 83 a Oľga Mikulčíková 83 rokov.
- **Prešov:** Peter Rusnák 55 rokov.
- **Rajec:** Pavol Rypál 80 rokov.
- **Revúca:** Mária Laciaková 85, Magdaléna Klementisová 65, Mária Andaháziová 60 a František Niemiec 50 rokov.
- **Rimavská Sobota:** Anna Gondová 82 rokov.
- **Rožňava:** Matilda Janková 75, Ján Komáromi 91, Magdaléna Bukovičová 70, Mária Sakalová 75 a Helena Garajová 75 rokov.
- **Sliach:** RSDr. Juraj Bobor 81 a Ladislav Fekiač 92 rokov.
- **Stará Kremnička:** Helena Ivaničová 65 a Jana Sekerešová 60 rokov.
- **Stropkov:** Mária Cichá 87 a Ilona Uhríková 71 rokov.
- **Svidník:** Ľuba Galová 64, Helena Šturaková 65 a Michal Gondek 65 rokov.
- **Uderiná:** Anna Mičudová 60 rokov.
- **Utekáč:** Katarína Vrabeľová 92 rokov.
- **Vráble:** Juraj Krnáč 75 a Ladislav Ovsenák 70 rokov.
- **Závadka nad Hronom:** Milan Chudík 60 a Mariana Kolarovičová 70 rokov.
- **Žilina:** Matilda Kováčová 86, Emília Lysičanová 77, Viera Orlická 85 rokov.
- **Zvolen:** Dušan Valent 70 a Danica Klesniaková 70 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme.

Ďakujeme našej tajomníčke

Milan Malček, predseda ZO SZPB partizána Tótha Rožňava

Mária Fúzeková, dcéra príslušníka partizánskeho oddielu Petőfi Sándor Jána Kráľika vyše 24 rokov zastávala funkciu tajomníčky našej základnej organizácie.

Za jej osobnej asistencie sa zorganizovalo počas jej funkčného obdobia v regióne vyše 208 spoločenských a náučných akcií pripomínajúcich hrôzy druhej svetovej vojny. Dlhoročná členka SZPB bola za svoju prácu niekoľko krát ocenená čestnými uznaniami, ale aj pamätnými medailami SZPB a ministerstva obrany. Na hodnotiacej členskej schôdzi 14. apríla ukončila svoju aktívnu činnosť funkcionárky. Prítomní odbojármi ju odmenili niekoľko minútovým potleskom a kyticou ruží.

Jubilantka z Hurbanova

Jozef Marunič, predseda ObIV SZPB Nové Zámky

V týchto dňoch oslávila pani Mária Školníková pekných 92 rokov. Dodnes – od roku 2004 – vykonáva funkciu predsedníčky ZO SZPB v Hurbanove.

Celý život prežila v nitrianskom regióne, odkiaľ aj pochádza. Dodnes si neuveriteľne živo spomína na vojnové roky. Priam zimomriavky vyvolávajú jej opisy odsunu Židov z Nitry do nemeckých koncentrákov, z ktorých sa do jej rodných Lužianok vrátil jeden jediný. „Prítom nešlo o bohatých, iba obyčajne žijúcich Židov,“ pripomína. Po vojne sa vydala za vojaka Svobodovej armády, ktorý sa podieľal na našom oslobodení a vychovala tri deti, ktoré už majú aj svoje vnúčatá.

Jej životné jubileum sme si pripomenuli na zasadaní predsedníctva oblastného výboru, ktorého je členkou. Povinnosti vyplývajúce z funkcií si zodpovedne plní a preto jej prácu ocenilo predsedníctvo ÚR SZPB udelením medaily M. R. Štefánika II. stupňa.

Predseda oblastného výboru želá pani Márii veľa zdravia a elánu do ďalšej práce.
(Zaujímavé životné rozprávanie Márie Školníckovej uverejníme v Ročenke odbojára 2023, pozn. red.)

Navždy sme sa rozlúčili

- **Rajec:** so 71-ročnou Agnesou Novákovou.
- **Revúca:** s 92-ročným Pavlom Hruškom.
- **Stará Kremnička:** s 81-ročnou Alžbetou Víceovou.
- **Vráble:** so 75-ročnou Oľgou Dubovou.

- **Zalužice:** s 82-ročnou Ľudmilou Gubíkovou.
- **Závadka nad Hronom:** s 99-ročnou Annou Noskovou.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Navždy sme sa rozlúčili s účastníkom SNP

Ján Hamar, predseda ObIV. SZPB Levice

V stredu 27. apríla 2022 sme sa navždy rozlúčili s priamim účastníkom SNP Jánom Krutým. Narodil sa v Brezovej pod Bradlom v r. 1925, Meštianku ukončil v Brezovej pod Bradlom, neskôr vyštudoval ekonomickú akadémiu a rok chodil na Vojenskú akadémiu vo Vyškove. Ako technický pracovník pracoval až do odchodu na dôchodok v SES Tlmače.

Od vzniku Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov bol členom ZO SZPB Levice, neskoršie v Tlmačoch a v Čajkove. Niekoľko rokov zastával v ZO rôzne funkcie od člena výborov až po funkciu predsedu 2. ZO v Leviciach.

Stále s mladými

Po roku 1989 sa stal členom

predsedníctva okresného výboru a od roku 1999 až do roku 2008 bol predsedom okresnej organizácie SZPB. V zložitom období sa mu podarilo zachovať členskú základňu organizácie napriek tomu, že sa už museli dôstojne rozlúčiť z mnohými spolubojovníkmi. Jeho krédom sa stala práca s mladou generáciou. So študentmi

sa až do vysokého veku stretával často sa besedách a prednáškach.

Už v mladosti pochopil, čo je to fašizmus a odsudzoval poli-

tiku vtedajšieho klérofašistického štátu, vysielanie slovenských chlapcov na východný front proti Sovietskemu zväzu, ako i deportácie židovského obyvateľstva do koncentračných táborov. Svedectvami o zverstvách nemeckých vojsk voči obyvateľstvu v ZSSR sa utvrdzovalo jeho presvedčenie o nutnosti bojovať proti toľmu zlu.

Partizán na Záhorí

Preto ihneď po výve SNR 29. augusta 1944 vstúpil do radov partizánskej brigády Milana Rastislava Štefánika do skupiny Jána Reptu, ktorá mala

vyvíjať činnosť na Záhorí, ktoré dobre poznal, čo jeho spolubojovníci hojne využívali. Zúčastnil sa na mnohých diverzných akciách proti nemeckým okupantom na železničných tratiach a tuneloch od Starej Turěj až po Kúty. Nemalý podiel mal aj na nadviazaní spolupráce partizánov s ilegálnymi organizáciami v okolí Starej Turěj. Jeho bojová púť sa skončila 27. apríla 1945, kedy s vojakmi Červenej armády oslobodili jeho rodnú Brezovú pod Bradlom.

Za prácu v SZPB bol viac krát odmenený vysokými zväzovými a štátnymi vyznamenaniami.

Česť jeho pamiatke!

Hanobenie najväčšieho pamätníka v Nemecku

Ulrich Schneider, generálny sekretár FIR

Žiaľ, ani v Nemecku nezostali pamätníky venované osloboditeľom od nacizmu nepoškodené. Aj tu sme svedkami odsúdeniahodného vandalizmu, ktorý má byť protestom proti ruskej agresii na Ukrajine, ale v skutočnosti pošlapáva tradíciu boja proti nacizmu, na ktorej stojí dnešné demokratické Nemecko.

Siedmeho apríla sme do centrály našej Medzinárodnej federácie účastníkov odboja, FIR, (ktorej členom je aj SZPB, pozn. red.) dostali fotografie znesvätenia sovietskeho pamätníka v Treptowskom parku

v Berlíne, kde si členovia predsedníctva FIR na jeseň minulého roku uctili veteránov protihitlerovskej koalície za oslobodenie Berlína v máji 1945.

Jasnými slovami odsudzujeme tento barbarský čin namie-

rený proti spomienke na sovietskych veteránov z Veľkej vlasteneckej vojny. Kto si teda myslí, že by takýmto znesvätením protestoval proti vojne na Ukrajine, znevažuje aj pamiatku ukrajinských vojakov v radoch Červenej armády.

Vyzývame nemecké úrady, aby v tomto čase ochránili pamätníky sovietskych vojakov. Apelujeme na antifasistov, aby pozdvihli svoj hlas proti takémuto znesväteniu.

Smrť všetkým Rusom, hlása hanobiaci nápis na pamätníku v berlínskom Treptowe. foto FIR

Odborársky protest proti rasizmu v Londýne.

zdroj: TUC

Odborári proti rasizmu

Adam Šumichrast

V sobotu, 19. marca 2022, sa v Londýne uskutočnil Pochod proti rasizmu (#MarchAgainstRacism). Zhromaždenie usporiadala organizácia Stand Up To Racism (Postavme sa rasizmu) a zúčastnilo sa jej mnoho ďalších organizácií. Prítomní boli odborári a odborárky z TUC (Trades Union Congress, najväčšia odborová federácia založená v roku 1868) a rôzne ďalšie komunitné a náboženské skupiny a organizácie združujúce migrantov.

Podľa informácií TUC sa impulzom pre protest stal katastrofál-

ny postup britskej vlády v súvislosti s pandemiou Covid-19, ktorý spolu s rastom životných nákladov spôsobil neprimeraný negatívny vplyv na africké, ázijské a ďalšie etnické komunity, a to v kontexte štrukturálneho a inštitucionálneho rasizmu.

Protestujúci nesúhlasili ani s návrhom zákona posilňujúceho právomoci policajtov, ktorý je podľa nich zameraný proti hnutiu Na čiernych životoch záleží (Black Lives Matter) a celkovou rasistickou rétorikou v spoločnosti a politike poskytujúcou živnú pôdu pre krajne pravicových politikov.

ČO PÍŠU INÍ

Ruský denník navrhuje rozparcelovať Slovensko

Ruský spravodajský portál Pravda.ru navrhuje roztrhnúť územie dnešnej Slovenskej republiky. Podľa článku, ktorý zverejnila 23. marca nám treba odobrať významnú časť východného Slovenska. Naša vlasť by mala prísť o celé východné územie a tamojší Slováci by vraj takéto riešenie privítali.

So šokujúcou predstavou prišiel srbský politológ z univerzity v Sarajeve Tihomir Zorić. V dlhšom komentári napísal, že prekreslenie hraníc vo východnej Európe by prinieslo stabilitu. Hlavnou zmenou by mal byť vznik nového štátu – Veľká Halič. Jeho územie by malo tvoriť okrem západnej Ukrajiny aj celé východné Slovensko.

„Medzi tými, ktorí žijú vo východných ríšach, je aj nezlomná menšina Rusínov, pre ktorých by ich Veľká Halychia napokon všetkých spojila do jednej krajiny,“ opisuje ruský denník pomery na východnom Slovensku.

Zorić navyše tvrdí, že „Južné Slovensko sa chce zjednotiť s Maďarskom, zatiaľ čo západní Slováci sú nostalgickí po zjednotení s Českom. Riešenie je zjavné.“ Nenávisť väčšiny ruských médií k existencii jednotnej Ukrajiny sa teda na jej hraniciach zjavne zastaviť nemá. Po tom, čo ruská propaganda viedla k vojenskému útoku na Ukrajinu vypúšťajú ruské médiá balóniky, ktoré smerujú aj proti jednote územia Slovenska, ktoré Pravda.ru označila za „najpriemernejšiu krajinu Európy“.

Podľa ruského portálu Pravda.ru by malo Slovensko prísť o celý východ. foto: Pravda.ru

V Belehrade odhalili pamätnú tabuľu

V národný Deň obetí holokaustu, genocídy a ďalších obetí fašizmu v 2. svetovej vojne 21. apríla staronový prezident Aleksandar Vučić v Belehrade odhalil pamätnú tabuľu, pripomínajúcu obeť koncentračného tábora Staro Sajmište (Stará tržnica) a komplex Jasenovac.

Ako pripomína spravodajský portál Balkan Insight, tábor sa nachádzal neďaleko rieky Sáva v rokoch 1941–1945. Formálne spravoval tábor bábkový Slobodný štát Chorvátsko, no fakticky bol pod kontrolou jednotiek Waffen-SS. „Dnes máme zdokumentovaných 17016 obetí Judenlager Semlin,“ smutne skonštatoval prezident. Išlo o 10 tisíc Srbov, 7000 Židov a asi 60 Rómov, ktorí boli v tábore v rokoch 1941–1942 zomreli. Tento tábor bol súčasťou komplexu tábora Jasenovac, v ktorom zahynulo podľa odhadov 80–100 tisíc ľudí.

„Nejestvuje normálne prebudenie sa z tejto nočnej mori, pretože tá je našou pamäťou“ zdôraznil podľa portálu rtrs.tv Vučić. Pripomenul, že miesto, cez ktoré predvojnové výdobytky techniky prichádzali

Prezident Vučić počas slávnostného príhovoru.

Foto: Jadranka Ilić

do domácností spolu s civilizovanosťou sa zmenilo na miesto ohavného barbarstva. Podujatie sa uskutočnilo za účasti predsedu Národného zhromaždenia (parlamentu) Ivicu Dačića, členov vlády, zástupcov pravoslávnej cirkvi, židovskej a rómskej komunity. Jeho účastníci položili neďaleko tábora Staro Sajmište aj pamätné vence.

Pápež nahneval Ukrajincom

Predstavitelia ukrajinských gréckokatolíkov ostro zaútočili na pápeža Františka, ktorý sa počas veľkopiatkovej krížovej cesty v rímskom Koloseu pomodlil za to, aby si protivníci vo vojne na Ukrajine vzájomne odpustili. V jednej časti tradičnej procesie niesli kríž spoločne dve ženy – Ukrajinka a Ruska, ktoré sú priateľkami na celý život.

Hoci sa pápež František už viackrát jasne vyjadril proti ruskej agresii, jeho najnovšie gesto – také typické pre kresťanský prístup k sporom vrátane vojen – rozhorčilo arcibiskupa ukrajinskej gréckokatolíckej cirkevnej organizácie Svjatoslava Ševčuka. Pápežovu modlitbu nazval „nehodnou, predčasnou a nejednoznačnou myšlienkou, ktoré nezohľadňuje kontext ruskej vojenskej agresie.“ Ukrajinský veľvyslanec vo Vatikáne vyhlásil, že „chápe a zdieľa všeobecné znepokojenie na Ukrajine.“

Tamojšie médiá vysielanie tradičnej ceremónie ignorovali, hoci Vatikán ju vysielal aj s ukrajinským a ruským komentárom. Gréckokatolícka cirkev za svoju hlavu uznáva rímskeho pápeža. Ukrajinská doteraz proti Františkovým vyjadreniam o vojne neprotestovala.

Prípravili Branislav Balogh a Braňo Ondruš

V roku 2011 sme usporiadali v Múzeu Veľkej vlasteneckej vojny v Kyjeve jednu z najvýznamnejších expozícií slovenského výtvarníctva v zahraničí. K vystaveným originálom našich diel pribudol aj muzeálny celok Ukrajincov bojujúcich na slovenskom území. Vznikol tak diptych *Spoločne v boji proti fašizmu*.

Považovali sme si za povinnosť napomôcť, aby sa tento súbor zverejnil aj na Slovensku. Stalo sa tak na radnici v Banskej Bystrici od 21. do 31. septembra 2012 a vo Vojenskom historickom múzeu vo Svidníku 6. októbra 2012 až 15. apríla 2013.

Ukrajinský výstavný celok staval na vzácnej, dosiaľ pre nás neznámej sérii portrétov ruských, ukrajinských a slovenských partizánskych veliteľov, ako aj skíc z bojov a krajinárskych záznamoch autora Borisa Kosteckého.

Výstava poskytla celkový obraz o autoroch, námetoch, symboloch a hodnotách v slovenskom výtvarnom umení vo vzťahu k 2. svetovej vojne najmä z hľadiska odkazu SNP. Ponechali sme však pre budúcnosť tému venovanú brig. gen. In memoriam Jánovi Nálepku. Stalo sa tak v čase nedožitého 100. výročia narodenia nášho národného hrdinu.

Výstava *Ján Nálepka – pocta a portrét* bola naším platonickým darom Múzeu VVV v Kyjeve pripomínajúcim demokratickú doktrínu, na báze ktorej v Československu Nálepka pôsobil ako učiteľ šíriaci vzdelanie a ideály súžitia a láskavosti mladých ľudí. Tieto dimenzie najlepšie vyjadruje vo výtvarnom umení portrét.

Expozícia predstavila diela viacerých autorov. Kresbový portrét Ľudovíta Ilečka je obrazom výtvarníka, ktorý Nálepku osobne poznal. Bustu sochára Teodora Baníka v súčasnosti exponujú ako pomník v Rožňave. Hodnotný maliarsky portrét Františka Šestáka tvorí súčasť súboru kresieb vytvorených pre Pedagogickú encyklopédiu Slovenska.

U nás sa rozvíjal aj záujem o jazdecký pomník – vznikli štúdie a komorné plastiky J. Pospíšila a A. Kiššákovéj. Výstava prezentova-

la štúdiu Jána Kulicha, ktorého jazdeckú sochu kpt. Nálepku v roku 1973 umiestnili v Stupave.

Významnú súčasť výstav tvoril aj literárny potenciál – na začiatok promovanie zbierky poézie Jozefa Leikerta na pôde Múzea VVV v Kyjeve, ale i knižný fond s ilustráciami literárnych diel venovaných životným osudom a bojovej anabáze Nálepku na Ukrajinu. Literárne predlohy sú súčasťou slovenskej memoárovej a krásnej literatúry – ide o diela Viliama Šalgoviča, Miloša Krnu a Jozefa Nálepku. Pripomeňme tiež A. N. Saburova a jeho memoárové dielo *Tajomný kapitán*. Literárnu predlohu *Vrátim sa živý* od Krna viackrát sfilmovali (STV 1962 a film *Zajtra bude neskoro* 1972). Výstava zverejnila originál ilustrácie tejto knihy od národného umelca Júliusa Nemčika, ktorý vytvoril v druhej polovici 50. rokov minulého storočia rozsiahly súbor krajinárskych záznamov a figurálnych kompozícií, z nich koncipoval aj žánrové ilustrácie tejto knihy.

Výstavný celok *Ján Nálepka – pocta a portrét* dotvárali diela ďalších popredných výtvarníkov. Niektoré sa venujú tragickým odkazom 2. svetovej vojny i súčasnému životu Slovenska. Išlo o práce Vincenza a Ferdinanda Hložnikovcov, M. Jakabčica, S. Brezinu, E. Zelinu, S. Harangozóa, J. Ondrisku a M. Lukáča. Cenný prvok výstavy dotváral gobelín *Cesta oslobodenia* od Karola Drexlera, ktorý bojoval ako príslušník 1. čs. armádneho zboru v ZSSR.

Naše výstavy predstavili i pozoruhodný plagát ukrajinského výtvarníka Leva Kasijana *V boj slavyane – Do boja Slovakia!* Vznikol v Alama Ate v roku 1942 a ocenili ho ako najhodnotnejší sovietsky plagát roka. Konali sme aktívne, aby bolo zrejme, že Ukrajinci významne napomohli víťazstvu nad fašizmom. Žiaľ, dnes previazanosť dvoch slovenských kultúr nie je taká ako v prípade N. V. Gogoľa alebo porevolučného exulanta I. J. Repina. Škoda, že Európa nezvládla včas riešenie jazykových a nevojenských základov demokracie, štátov a národov.

PhDr. Ladislav Skrák

Boris Kostecký: farebná kresbová škica z povstaleckého Martina.

Plagát výstavy slovenského umenia v Múzeu Veľkej vlasteneckej vojny v Kyjeve, 2011.

Ľudovít Ilečko: Ján Nálepka, kresba.

Július Nemčík: Ilustrácia ku knihe Miloša Krnu *Vrátim sa živý*.

Banány každý deň

Braňo Ondruš

Ruský internetový portál Sport24 odporúča jesť banány každý deň. Ale prehádzať sa to nemá ani s nimi. Banány obsahujú množstvo užitočných látok, ale niektorí ľudia by sa im mali vyhýbať.

Banány obsahujú pre telo dôležité látky: vitamín B2, B6 a B9, vitamín C, mangán, draslík, horčík, riboflavín. Draslík v banánoch spúšťa uvoľňovanie inzulínu na kontrolu hladiny cukru v krvi a udržiavanie optimálneho krvného tlaku. Je dôležitým prvkom v prevencii kardiovaskulárnych ochorení, znižuje riziko úmrtia na ischemickú chorobu srdca a pomáha udržiavať optimálny krvný tlak.

Banány nahrádzajú životne dôležité elektrolyty v tele. Vlákna v banánoch prispieva k vyváženej črevnej flóre. Aminokyselina tryptofán z banánov sa v ľudskom tele premieňa na serotonin, takzvaný „hormón šťastia“. Jesť banány sa preto oplatí aj kvôli dobrej nálade.

Na druhej strane by banány nemali jesť ľudia, ktorí majú problémy s krvnými zrazeninami alebo cievami, s kŕčovými žilami a muži s problémami s erekciou. Kvôli nadúvaniu by sa im mali vyhýbať ľudia so syndrómom dráždivého čreva a tiež ľudia s nadváhou, či dokonca obézni, lebo sú výrazne kalorické.

Pri kúpe banánov nezabudnite, že by mali byť husté, bez poškodenia či tmavých škvŕn, pri žltých banánoch by mal byť chvost jemne nazelenalý, nie tmavý. Nezrelé treba najskôr niekoľko dní skladovať na tmavom mieste pri teplote okolo +15°C. Nikdy banány nedávajte do chladničky, kde rýchlo sčernejú.

pomôcky: OTARU, PIE, EDELEN, TALIBAN	prestal držať	patriaca líčkovi	patriaci Emovi	autor výroku: SENECA	stratil rodičov	radikálne afganské politické hnutie	dokonca	nápis na hroboch	odsekol	●	výstelka	predmet	druh papagája
koláč, po anglicky				sídlo v Japonsku značka lyží						ženské meno			
3. časť tajničky										čisti pránim vylievaj			
úderom zrazil							bakuľa organická živica						
v minulosti pomocník majstra							vznášanie sa vo vzduchu rohožky				zápasnícka žinienka	starší americký maratónec	
rímska štvorka			neodoberaj kŕmna repa						prijímate potravu ústami zakaloval				
lesklý náter				podbradok kosatec						súlad živočíšne tuky			
●	domáce meno Adolfa	spletaj kameňolom		nechal (nár.) prehra v šachu							chem. zn. telúru ukazovacie zámeno		
poplach							víril aha, hľa						
1. časť tajničky													2. časť tajničky
mast													patriaci Elene

Správne vylúštenie tajničky z č. 7 znie: **Kto nič nevie, musí všetkému uveriť.** Knihu posielame **Pavlovi Gajdovi z Topoľčian.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 Bratislava, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

Náklady na tlač Bojovníka hradíme vďaka dotácii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

ZRNKÁ HUMORU

Tentoraz nám za hrst' vtípor poslal čitateľ Štefan H. z Banskej Bystrice.

Cudzinec havaroval v Bratislave. Až na zľaknutie sa mu nič nestalo. Policajt, ktorý haváriu vyšetroval, sa ho pýta lámanou angličtinou na meno.

„Papamemnopopulos,“ odpovedá Grék.

Policajt sa na neho nedôverčivo pozrie a povie: „Tu máte pero a napíšte mi, ako ste sa volali pred haváriou.“

* * *

„My sa chceme vozit' na somárikovi,“ kričia deti v zoologickej záhrade.

„Jožo, zober tých malých na plecía, nech už neotravujú,“ prikazuje mužovi manželka.

* * *

Malý vnuk sa pýta: „Babka, povedz mi, prečo sa krúti Zem?“

„Počkaj lapaj, že si ty zase dedovi odpil z rumu?“

* * *

„Urobila som ti rezne ako ospravedlnenie, že som ti nabúrala auto,“ hovorí mužovi manželka.

„Čo si to urobila?“ zareve manžel.

„Čo si hluchý, veď ti hovorím, že som ti urobila rezne.“

* * *

Muž tlačí auto, jeho žena sedí za volantom. Auto sa nehýbe, muž zaberá, fučí, potí sa. Vtom sa žena vykloní z okna a spýta sa:

„Ty, Alfréd, a čo keby som povolila ručnú brzdu?“

* * *

Policajt zastaví traktoristu: „Pán vodič, máte zablatenú tabuľku s evidenčným číslom vozidla.“

Traktorista sa otočí a zakľaje: „Do šľaka! Čo tam po značke, ale kde je vlečka?!“

* * *

Na hodine matematiky sa žiaci učia určovať rozmery odhadom. Učiteľka sa pýta, či by niekto dokázal odhadnúť, aká vysoká je ich škola. Prihlási sa malý Janko:

„Asi tak meter dvadsať.“

„No tak Janko, hádam trochu pridaj,“ hovorí pani učiteľka.

„Prečo? Ja mám meter štyridsať a školu mám po krk.“